

วิธีปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์

โดย

พระราชธรรมเจติยาจารย์

วิธีปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์

โดย

พระราชธรรมเจติยาจารย์
(วิริยังค์ สิรินฺธโร)

เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล สุขุมวิท ๑๐๑
เขตพระโขนง กทม.

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. สัมพันธ์พาณิชย์ 1030/8-12 ถนนนครไชยศรี ดุสิต กทม. 10300
โทร. 2412321, 2412862, 2411255, 2415352 โทรสาร 2433356
นายประวิทย์ มาสกุลรัตน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2543

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ กระผมจัดทำขึ้นด้วยเหตุที่ได้อ่านบทความในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งเมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติธรรมไว้ว่า การเจริญสัมมาสมาธิแต่เพียงประการเดียวเมื่อทำจนถึงที่สุดจะได้บรรลุถึงพระนิพพาน กระผมได้พิจารณาแล้วเห็นว่าบทความนี้อาจทำให้ผู้ปฏิบัติสมาธิหลงผิดได้ เพราะการจะเข้าสู่นิพพานนั้นพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าจะต้องเจริญมรรคมีองค์ ๘ ให้ครบถ้วนทุกประการ จะขาดแม้ส่วนหนึ่งประการใดก็ไม่ได้ จากนั้นกระผมจึงได้ไปกราบเรียนถามหลวงพ่อวิริยังค์ถึงหนทางที่จะแก้ไข ท่านก็ได้เมตตาชี้แนะกระผมว่า จงทำหนทางที่ถูกต้องให้ประจักษ์เพื่อให้พวกเขาได้ใช้ปัญญาเลือกเอาเอง ถ้าพวกเขายังจะเชื่อในแบบเดิมก็ต้องหลงทางไปอีกนานแสนนาน กระผมจึงได้อาราธนาท่านให้เทศนาเพิ่มเติมจากธรรมเทศนาเรื่องมรรคมีองค์ ๘ เดิมที่ท่านได้พิมพ์ไว้แล้ว และขอให้ท่านอัดเสียงลงเทปด้วยเพื่อให้ผู้ที่มีเวลาน้อยหรือผู้สูงอายุซึ่งสายตาไม่สู้ดีจะได้ฟังจากเทปที่ได้บันทึกไว้

กระผมเริ่มได้รับการสั่งสอนให้ปฏิบัติสมาธิตั้งแต่อายุประมาณ ๑๐ ปี แต่ถึงอย่างไรกระผมก็ไม่เข้าใจแนวปฏิบัติ

ที่ถูกต้องแท้จริง เพียงได้ยึดคำสอนของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต มาหลายสิบปีแล้วว่าการปฏิบัติสมาธินั้น จงอย่าส่งจิตออกนอกกายอย่างเด็ดขาด จนเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๓ กระผมได้เดินทางไปแคนาดาพร้อมหลวงพ่อวิริยังค์ จึงได้รับการสั่งสอนถึงเรื่องผลร้ายของเรื่องมิจฉาสมาธิ ซึ่งนอกจากจะหลงทางไปไม่สามารถบรรลุถึงพระนิพพานโดยเร็วแล้ว เมื่อพลังจิตลดน้อยลง สิ่งที่เหลือไว้สำหรับท่านผู้เคยมีพลังจิตสูง ซึ่งเคยสามารถหยั่งรู้เรื่องต่าง ๆ หรือทำอะไรได้เป็นพิเศษกว่าผู้อื่น ก็คือความหยิ่งทนงถือดีอยู่เสมอว่าตนเองอยู่เหนือผู้อื่น

ด้วยอุดมการณ์ที่แน่วแน่ของหลวงพ่อในการทำงานรับใช้พระพุทธศาสนาอย่างสุดชีวิต หลวงพ่อได้เพียรพิจารณาเห็นว่า การสอนสมาธิที่ได้เคยดำเนินการมาหลายสิบปีนั้นไร้ผล เนื่องจากลูกศิษย์ที่สอนไว้โดยเฉพาะพระภิกษุได้สึกหาลาเพศไปแทบทั้งสิ้น จึงได้ใช้เวลาถึง ๑๐ ปี วางรากฐานคำสั่งสอนที่ถูกต้อง และจัดพิมพ์หนังสือการอบรมครูสมาธิเพื่อจะได้สั่งสอนพุทธศาสนิกชนต่อไป แต่การสอนด้วยภาษาไทยนั้นจะแพร่หลายอยู่ได้เพียงไม่กี่สิบล้านคน หลวงพ่อจึงเห็นว่าจำเป็นต้องสอนเป็นภาษาอังกฤษเพราะจะทำประโยชน์ให้คนนับเป็นพันล้านคน จึงเริ่มเรียนภาษาอังกฤษด้วยตนเอง เมื่ออายุได้ประมาณ ๗๕ ปี และได้

เริ่มเปิดอบรมครูสมาธิด้วยตนเองเป็นภาษาอังกฤษครั้งแรกที่เมืองเอ็ดมันตัน (Edmonton) ประเทศแคนาดา เมื่อท่านอายุได้ประมาณ ๘๐ ปี กระผมไม่ทราบจะเรียนให้ผู้อ่านทุกท่านเข้าใจถึงความอุตสาหะ พากเพียรของหลวงพ่อได้อย่างไร ลำพังภาษาไทยในแง่ของธรรมะก็เข้าใจยากอยู่แล้ว ยิ่งเป็นภาษาต่างชาติ ซึ่งมีความหมายแตกต่างด้านวัฒนธรรม ซึ่งยากเย็นเป็นทวีคูณ ยกตัวให้เห็นอย่างง่าย ๆ ชาวต่างชาติเคยชินแต่ระบบต้องแลกกัน (Give and take) ผลของสมาธิคือความสุข เป็นสิ่งที่หลวงพ่อทุ่มเทสอนให้ฟรี ด้วยประสงค์ให้พวกเขาได้มีความสุข และเผยแพร่แนวปฏิบัตินี้ต่อ ๆ กันไป ลูกศิษย์ต่างชาติมากมายที่สัมผัสในความสุขที่ได้รับ ได้เพียรถามหลวงพ่อหรือแม้แต่กับกระผมเอง ว่าหลวงพ่อประสงค์สิ่งใดในการใช้เวลาและเงินทองมากมายเพื่อการนี้ ส่วนปัญหาใหญ่ที่ชาวต่างชาติแก้ไขไม่ตกคือการหยุดคิด แต่สมาธิสอนให้ควบคุมได้อย่างง่าย ๆ โดยไม่ต้องใช้ยา หรือเครื่องมือใด และเห็นผลทันที ทำให้พวกเขาเทิดทูนบูชาหลวงพ่อเป็นอย่างยิ่ง

กระผมมิได้รู้จัก ดร. ชนิสา อรรถจินดา ผู้แปลคู่มือครูสมาธิเป็นภาษาอังกฤษ แต่ขอบันทึกเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านไว้ ณ ที่นี้ว่า ท่านใช้ความสามารถและความเพียรพยายามของท่านช่วยหลวงพ่อในด้านภาษาอังกฤษ อันเป็นผลให้

เกิดความสุขให้ชาวต่างชาติจำนวนมากมาย อันเป็นอานิสงส์ผลบุญที่ยิ่งใหญ่อย่างประมาณมิได้

ท้ายที่สุดนี้ กระผมขอน้อมถวายผลบุญกุศลอันจะเกิดจากการจัดทำหนังสือเล่มนี้แด่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ท่านผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงประทานความร่มเย็นให้กับพวกเราชาวไทย พร้อมนี้ ขอให้ผู้ประพฤติดีที่ได้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและพุทธศาสนา ตลอดจนสัตว์โลกทั้งหลายซึ่งกำลังทุกข์ยากอยู่ จงร่วมโมทนารับอานิสงส์ผลบุญที่ข้าพเจ้าได้ทำในครั้งนี้ด้วยเทอญ

ศิริธัช โรจนพฤกษ์

๕ ธันวาคม ๒๕๔๓

สารบัญ

ประวัติย่อ
พระราชธรรมเจติยาจารย์
(วิริยังค์ สิรินธโร)
เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล สุขุมวิท ๑๐๑
พระโขนง กทม.

ชาติภูมิ

ปัจจุบัน อายุ ๘๑ ปี พรรษา ๖๐

สถานะเดิม ชื่อ วิริยังค์ นามสกุล บุญฑีย์กุล

เกิดเมื่อ วันศุกร์ที่ ๗ มกราคม ๒๔๖๓ ปีวอก แรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๑ ณ สถานีรถไฟปากเพรียว จังหวัดสระบุรี

บิดา **ขุนเพ็ญภาษชนารมย์** นายสถานีรถไฟ ย้ายมาตั้งหลักฐานที่บ้านใหม่สำโรง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

มารดา ชื่อ **นางมั่น บุญฑีย์กุล** (อุบาสิกามั่น ถึงแก่กรรม พ.ศ. ๒๕๒๐)

บรรพชา เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๔๗๘ (อายุ ๑๖ ปี) ณ วัดสุทธจินดา ต. โพธิ์กลาง อ. เมือง จ. นครราชสีมา โดยพระธรรมฐิติญาณ เป็นพระอุปัชฌาย์

การศึกษา (อายุ ๑๕ ปี) พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้บวชเป็นตาผ้าขาว การศึกษาเนื่องด้วยได้บวชตั้งแต่อายุยังน้อย จบชั้น ป. ๔ เมื่อบรรพชาแล้วเรียนจบ น.ธ. ตรี นอกจากนั้นเป็น เวลาปฏิบัติกรรมฐาน เดินธุดงค์ตลอดระยะเวลาบรรพชา และอุปสมบท

อุปสมบท เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๘๔ ขณะอายุ ๒๑ ปี ณ วัดทรายงาม (อุทกสีมากลางทะเล) บ้านหนองบัว อ. เมือง จ. จันทบุรี โดย **พระปัญญาพิศาลเถระ** (หนู) เจ้าอาวาสวัดปทุมวนาราม กรุงเทพฯ เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ** พระกรรมวาจาจารย์ **พระมหาทองสุข สุจิตฺโต** เป็นพระอนุสาวนาจารย์

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอก ที่ พระครูญาณวิริยะ

พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่ พระญาณวิริยาจารย์ ฝ่ายกรรมฐาน

พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ที่ พระราชธรรมเจติยาจารย์

พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับปริญญาบัตรพัฒนบริหารศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ด้านบริหารการพัฒนา จากสถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

ผลงานการสร้างวัด

วัดที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๘๖

สร้างวัดบ้านห้วยแคน ต. หนองเทียน อ. เมือง จ. สกลนคร ขณะนั้นอายุได้ ๒๔ ปี

วัดที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๗

สร้างวัดวิริพลาราม บ้านเต่างอย อ. เมือง จ. สกลนคร

วัดที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๘๙ - ๙๑

สร้างวัดมณีคีรีวงค์ (กงษีไร่) จ. จันทบุรี มีกุฏิ ศาลา หอระฆัง ฯลฯ

วัดที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๙๕

สร้างวัดดำรงธรรมาราม อ. ขลุง จ. จันทบุรี ให้เป็นที่ธุดงควิปัสสนากัมมัฏฐาน

วัดที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๙๓

สร้างวัดสถาพรพัฒนา (วัดหนองซิ่ม) ต. หนองซิ่ม อ. แหลมสิงห์ จ. จันทบุรี เป็นแหล่งบำเพ็ญสมณธรรมเป็นอย่างดี สงบร่มเย็น

วัดที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๐๖

สร้างวัดธรรมมงคล สุขุมวิท ๑๐๑ พระโขนง กรุงเทพฯ เป็นวัดแรกในกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เสด็จทรงหล่อพระประธาน เสด็จตัดลูกนิมิต และเสด็จวางศิลาฤกษ์พระมหาเจดีย์ เนื้อที่ ๓๒ ไร่ พระพุทธรูปหยกสีเขียวใหญ่ที่สุดในโลกเป็นพระปฏิมากรรมที่มีความอัศจรรย์อย่างยิ่งแบบทันสมัย ศาลาพระหยกสวยงาม พระอวโลกิเตศวร กวนอิมหยกสีเขียวอันเดียวกับพระหยกถ้ำวิปัสสนาบรรจุได้กว่า ๒๐๐ คน มีสวนป่า ไม้ดอกไม้ใบ ที่กว่า ๔ ไร่ สระน้ำ รื่นรมย์ เป็นสถานที่ฝึกสอนวิปัสสนา กุฏิถาวรหลังใหญ่ ๒ ชั้น อีก ๑๒ หลัง ศาลาการเปรียญ ศาลาเมรุฌาปนสถาน อุโบสถ และที่สำคัญที่สุด คือ พระมหาเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุสวยสดงดงามตามศิลปไทย วิจิตรตระการตาหาชมได้ยาก สิ้นงบประมาณร่วมร้อยล้านบาท มีพระภิกษุสามเณรพำนักอยู่กว่า ๔๐๐ รูป และมี ร.ร. อนุบาล อบรมสอนหนังสือให้แก่นักเรียนกว่า ๕๐๐ คน ในปัจจุบัน

วัดที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๑๑

สร้างวัดหนองกร่าง วิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน ต. ทุ่งลูกนก อ. กำแพงแสน จ. นครปฐม มีกุฏิ ๘๐ หลัง ศาลาการเปรียญ อาคารเรียน ๓ หลัง อุโบสถ ๒ ชั้น มีพระภิกษุสงฆ์ทั่วราชอาณาจักรศึกษาอยู่ปัจจุบัน ๒๐๐ รูป

วัดที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๑๒

สร้างวัดผ่องพลอยวิริยาราม ซอยลาซาล สุขุมวิท ๑๐๕ พระโขนง กรุงเทพฯ เนื้อที่ ๑๐ ไร่ มีกุฏิบำเพ็ญภาวนา ๖๐ หลัง ศาลาปฏิบัติธรรม อุโบสถ หอระฆัง และอื่น ๆ

วัดที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๑๒

สร้างวัดสิริกมลาวาส (วัดใหม่เสนานิคม) ซ. เสนานิคม ๑ ถ. พหลโยธิน ลาดพร้าว กรุงเทพฯ มีกุฏิ ๔๐ หลัง ศาลาปฏิบัติธรรม ร.ร. ปฏิยัติธรรม อุโบสถ มีพระสงฆ์ ๑๐๐ รูป

วัดที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๓

สร้างวัดอมาตยาราม จ. ปราจีนบุรี เนื้อที่ ๖๐ ไร่ มีศาลา กุฏิ อุโบสถ ครบบริบูรณ์

วัดที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๑๓

สร้างวิทยาลัยกำแพงแสน สาขาน้ำตกแม่กลาง อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่ เพื่อการปฏิบัติธรรมให้บรรลุเป้าหมายในทางปฏิบัติบำเพ็ญวิปัสสนาชั้นสูง เหมาะกับภูมิประเทศแถบนี้ ปัจจุบันนี้ (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) พระญาณวิริยาจารย์ จะปฏิบัติธรรมจำพรรษาอยู่ที่น้ำตกแม่กลางนี้ และฝึกพลังจิตให้สว่างไสวแล้วนำไปโปรดญาติโยมต่อไป

วัดที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๑๔

สร้างวิทยาลัยสงฆ์วังน้อย จ. อยุธยา (วชิราลงกรณ์วิทยาลัย) เนื้อที่ ๑๐๘ ไร่ มีพระภิกษุสามเณร ๓๐๐ รูป ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในปัจจุบัน

วัดที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๑๖

สร้างวัดแก้วพิทักษ์เจริญธรรม ซ. อุดมสุข สุขุมวิท ๑๐๓ พระโขนง กรุงเทพฯ มีกุฏิ โรงครัว บ่อน้ำ อุโบสถ ตามลำดับ

วัดที่ ๑๔ วัดญาณวิริยาเทมเปิ้ล ๑ เมืองแวนคูเวอร์ รัฐบริทิชโคลัมเบีย ประเทศแคนาดา

วัดที่ ๑๕ วัดญาณวิริยาเทมเปิ้ล ๒ เมืองโตตรอนโต้ ประเทศแคนาดา

วัดที่ ๑๖ วัดธรรมวิริยาราม ๑ ออตตาวา (เมืองหลวง) ประเทศแคนาดา

วัดที่ ๑๗ วัดธรรมวิริยาราม ๒ น้ำตกในแองการ่า ออนโตริโอ ประเทศแคนาดา

วัดที่ ๑๘ วัดธรรมวิริยาราม ๓ เมืองแอดแมนตัน ประเทศแคนาดา

วัดที่ ๑๙ วัดธรรมวิริยาราม ๔ เมืองแคลการี ประเทศแคนาดา

ตั้งแต่ท่านฯ ออกบรรพชาเป็นสามเณร และอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา ท่านได้อุทิศตนเพื่อการปฏิบัติพระกรรมฐานอย่างมาก จนได้เป็นอาจารย์สอนวิปัสสนาแก่พระภิกษุสามเณร และประชาชน ได้อุทิศชีวิตของความเป็นพระภิกษุบำเพ็ญประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ทั้งในด้านการศึกษาทุก ๆ วัดที่ท่านได้ก่อสร้างล้วนแต่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และมีความมั่นคงถึง ๑๐ กว่าแห่งในประเทศไทย กับทั้งได้สร้าง **"พระมหาเจดีย์ที่สูงที่สุดในประเทศไทย"** เป็นปูชนียสถานที่มีประชาชนมากราบไหว้บูชาทุก ๆ วันจำนวนมาก เป็นที่เชิดหน้าชูตาแก่ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง เพราะเป็นที่รวมซึ่งศิลปวัฒนธรรมพร้อมทั้งแสดงถึงศรัทธาประชาชนที่มีต่อท่านฯ อย่างกว้างขวางเพราะต้องใช้จ่าย

เป็นร้อย ๆ ล้าน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้มาจากประชาชนทั่วประเทศบริจาคเพราะศรัทธาในตัวท่านฯ มิให้ไปเรี่ยไรที่ไหน เพียงตั้งตู้บริจาคไว้ที่เคาน์เตอร์ศาลาแห่งเดียวเท่านั้น จึงเป็นการแสดงถึงศรัทธาอันยิ่งใหญ่ของชาวพุทธในประเทศไทยในยุคนี้

การปกครอง ท่านได้เน้นหนักให้บำเพ็ญสมาธิภาวนาแก่พระภิกษุสามเณรที่อยู่ภายใต้การดูแลของท่านจำนวนมาก ทำให้บุคคลเหล่านั้นได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องด้วยท่านเป็นพระปฏิบัติกัมมัฏฐาน ซึ่งได้บำเพ็ญสมาธิในเบื้องต้นแห่งชีวิตความเป็นพระภิกษุสามเณร โดยการปฏิบัติครั้งแรกอยู่กับ **พระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ** (ศิษย์เอกพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ) เป็นเวลาถึง ๘ ปี และอยู่ปฏิบัติกัมมัฏฐานกับพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ เป็นเวลา ๔ ปี ดังนั้น ท่านฯ จึงมีความชำนาญในการสอนพระกัมมัฏฐานเป็นอย่างยิ่ง เป็นที่ซาบซึ้งในเมื่อได้ฟังธรรมเทศนาตลอดถึงผลแห่งการปฏิบัติที่ได้รับก็เป็นที่ยอมรับจากบรรดาศิษย์ทั้งหลาย

ด้านการศึกษา ท่านฯ ก็ให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ภายใต้การปกครองของท่าน ได้ร่ำเรียนเขียนอ่านตามหลักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และทางวิชาสามัญตลอดถึงภาษาต่างประเทศ โดยตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมและโรงเรียน

วิชาสามัญให้พระภิกษุสามเณรทั้งหลายได้ร่ำเรียนโดยไม่มีขอบเขตที่จำกัด ให้มีความรู้กว้างขวาง เข้าใจเหตุและผลเป็นความรู้ที่ใช้การได้ พระภิกษุสามเณรที่มาศึกษาอยู่ในแวดวงของท่านฯ จำนวนหลายพันองค์ ได้ซึ่งความรู้เป็นประโยชน์แก่ตนในหลายกรณีทั้งเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นอีกมากทุก ๆ องค์เหล่านั้นต่างระลึกถึงคุณานุคุณของท่านฯ อย่างมิรู้ลืมและอย่างจริงใจ บัดนี้ก็ปรากฏว่ามีผู้เรียนสำเร็จผลช่วยงานพระพุทธศาสนาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก สร้างสถานศึกษา อาคารเรียน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา ๒ หลัง ๖๐ ล้านบาท สนับสนุนการเรียนเปิดสถาบันราชภัฏสวนสุนันทาขึ้นที่วัดธรรมมงคล กรุงเทพฯ

ทางด้านการปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐาน หมายถึงการดำเนินการทางด้านจิตใจนั้น ท่านฯ ได้วางรากฐานการปฏิบัติอันเป็นแนวทางเช่นกับพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ คือ แนวทางสายกัมมัฏฐานอันเป็นที่เชื่อถือแก่ประชาชนทุก ๆ ชั้น

โดยเฉพาะวัดธรรมมงคลนี้ เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติที่ยิ่งใหญ่มาก โดยมีพระภิกษุสามเณรถึงกว่า ๔๐๐ รูป มีประชาชนฟังธรรมจำศีลวันพระกว่า ๕๐๐ คน มีเด็กอยู่ในอุปการะ ๕๐๐ คน เป็นแหล่งกลางกรุงเทพมหานคร

นอกจากนั้น เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเด็ก (เยาวชนของชาติ) โดยจัดดำเนินการช่วยเหลือสร้างสถานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น ที่จังหวัดเชียงใหม่ อ. จอมทอง สร้าง ๑๓ แห่ง, ที่ อ. ดอยเต่า ๓ แห่ง, ที่ อ. สารภี ๑ แห่ง, จังหวัดลำพูน ที่ อ. ป่าซาง ๑๒ แห่ง, ที่จังหวัดอุบลราชธานี อ. ศรีเชียงใหม่ ๑๓ แห่ง, ที่จังหวัดนครราชสีมา อ. สีคิ้ว ๑๓ แห่ง, ที่จังหวัดสมุทรปราการ ๑๒ แห่ง, ที่ อ. ศรีเชียงใหม่ จ. อุบลราชธานี ๑๓ แห่ง, ที่ อ. โกสุมพิสัย จ. มหาสารคาม ๑๐ แห่ง, ที่ จ. ร้อยเอ็ด, จ. สกลนคร และจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งหมดเป็นเงินกว่า ๑๐ ล้านบาท ที่กรุงเทพมหานคร ๒ แห่ง ใหญ่นี้ เป็นอาคารเพื่อรวมเด็กมาอบรมเลี้ยงดูแต่ละตำบล นอกจากนี้ก็ให้โภชนาการอาหารเสริมแก่เด็กเล็กก่อนวัยเรียน อ. จอมทอง มี ๒,๐๐๐ คน, อ. ดอยเต่า มี ๘๐๐ คน, อ. ป่าซาง มี ๑,๘๐๐ คน, อ. ศรีเชียงใหม่ มี ๒,๐๐๐ คน ทั้งนี้มีวัดธรรมมงคลเป็นศูนย์กลาง เพื่อนำเงินและสิ่งของไปช่วยเหลือดำเนินการ และท่านฯ ยังได้ช่วยสร้างโรงพยาบาลให้แก่รัฐบาลโดยสร้างอาคารผู้ป่วยใน ผู้ป่วยนอก ๓ ชั้น ขนาด ๖๐ เตียง สิ้นเงินกว่า ๒๒ ล้านบาท เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นอำเภอจอมทอง รวมทั้งช่วยเหลือสร้างที่ว่าการอำเภอจอมทอง สถาบันประถมศึกษาจอมทองอีกด้วย และได้สร้างอาคารกว้าง ๑๘ เมตร ยาว

๘๑ เมตร ๓ ชั้น เป็นอาคารทันสมัย เป็นหอพักที่ฝึกงาน ห้องเรียนพร้อมบริบูรณ์ เป็นจำนวนเงินกว่า ๓๐ ล้านบาท เพื่อให้แก่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เป็นอาคารหลังแรกของสถาบันแห่งนี้ที่ อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา บัดนี้ได้สร้างอาคารหลังที่สอง ใหญ่เท่ากับหลังเดิม มีชั้นใต้ดิน ด้วยราคา ๓๐ ล้าน เพื่อให้พอเพียงแก่นักศึกษาที่กำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ทั้งหมดนี้ท่านฯ ได้อุทิศชีวิตของท่านเพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่ตนและบุคคลผู้อื่นโดยการเสียสละอย่างสูง มิเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยแต่ประการใด หากท่านมิได้เสียสละอย่างยิ่งยวดแล้ว ผลงานจะปรากฏแก่สายตาของประชาชนเช่นนี้ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ แต่ด้วยความตั้งมั่นที่จะช่วยงานพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองแก่พระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนเป็นอย่างสูง ในขณะนี้พุทธบริษัททั้งหลายต่างพากันชื่นชมในงานที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและศาสนาอย่างหาประมาณมิได้

วิธีบำเพ็ญมรรค ๘

วันนี้ตรงกับวันถวายพระเพลิงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากที่พระพุทธองค์ได้เสด็จดับขันธปรินิพพานผ่านไป ๗ วันแล้ว ก็เป็นวันถวายพระเพลิง ซึ่งเป็นวันที่พุทธศาสนิกชนควรจะได้ระลึกถึงว่าเป็นวันสำคัญ ในขณะนี้เรากำลังจะปฏิบัติบูชาในการปฏิบัติบูชาของเรา เราได้อุทิศชีวิต ร่างกายและจิตใจถวายเป็นพุทธบูชาด้วยการบำเพ็ญสมาธิ ก็เป็นการถูกต้อง วันนี้จะได้บรรยายถึงเหตุการณ์ในวันถวายพระเพลิง เพื่อให้เป็นอนุสติระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในขณะเดียวกันเราก็กำหนดจิตของเราตามกระแสพระธรรมเทศนาไปด้วย ในเบื้องต้นนี้ให้ทุกคนว่าตาม

"ข้าพเจ้าระลึกคุณพระพุทธเจ้า คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ คุณพระบิดา มารดา คุณครูบาอาจารย์ จงมาดลบันดาล ให้ใจของข้าพเจ้าจงรวมเป็นสมาธิ พุทโธ ธัมโม สังโฆ พุทโธ ธัมโม สังโฆ พุทโธ ธัมโม สังโฆ พุทโธ พุทโธ พุทโธ"

นึกไว้ในใจ นั่งขัดสมาธิ ขาขวาทับขาซ้าย มือขวาหงายทับมือซ้าย วางไว้บนตัก หลับตา นึกพุทโธในใจ กำหนดใจของเราไว้ที่ใจ ให้ธรรมะเข้าทางหูรู้ถึงใจ เราไม่ต้องส่งใจมาที่เสียงหรือผู้แสดง กำหนดใจของเราไว้ที่ใจ แล้วให้ธรรมะนี้เข้าทางทวารหูและหลั่งไหลเข้าสู่ใจเอง

อันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ก็ด้วยการละกิเลสทั้งมวล มีความโลภ ความโกรธ ความหลง กับทั้งราคะ โทสะ โมหะ และอวิชชา พระองค์ได้ขจัดกิเลสเหล่านี้ออกไปจากจิตของพระองค์ได้สำเร็จ ในวันวิสาขปุรณมี เพ็ญเดือน ๖ จากนั้นพระองค์ก็มาพิจารณาว่า มนุษย์ทั้งหลายที่เกิดมาในโลกล้วนมีอวิชชาทั้งสิ้น มีกิเลส ๓ กองคือ โลภะ โทสะ โมหะ คือความโลภ ความโกรธ ความหลง ทุกคนนั้นล้วนแล้วแต่มีกิเลสทั้งสิ้น แต่ว่า **กิเลสเหล่านั้นสามารถที่จะขจัดไปได้เช่นเดียวกันกับพระองค์เหมือนกัน** ดังนั้นพระองค์จึงมิได้รีรอ ทรงประกาศสัจธรรมของพระองค์ไปยังปวงชนทั้งหลาย

ตลอดระยะเวลา ๔๕ ปีที่พระองค์ทรงเทศนาสั่งสอนนั้น ผู้ที่สามารถกำจัดกิเลส ๓ กอง คือความโลภ ความโกรธ และความหลงออกไปจากจิตได้มีนับไม่ถ้วน ยิ่งด้วยเม็ดหินเม็ดทรายในมหาสมุทร นี้เป็นคำกล่าวของเกจิอาจารย์หรือเรียกว่าคันถรจนาจารย์ แท้จริงนั้นผู้คนทั้งหลายได้มารับรสพระสัจธรรม แล้วปฏิบัติตามที่พระองค์ได้แนะนำสั่งสอน สามารถกำจัดกิเลสถึงซึ่งพระนิพพาน พระพุทธองค์นั้นเมื่อพระองค์กำจัดกิเลสแล้ว พระองค์ไม่ต้องมาเกิดอีกต่อไป ไม่ต้องกลับมาเป็นมนุษย์เช่นเดียวกันกับเราอีกต่อไป พระองค์เสด็จเข้าสู่พระนิพพานหมายถึงว่ากิเลสหมดไปแล้ว

เมื่อจิตนั้นบริสุทธิ์ จิตก็จะเข้าสู่นิพพานซึ่งพระองค์ได้ทรงตรัสว่า **นิพพานัง ปรมัง สุขัง** *นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง* **นิพพานัง ปรมัง สุญญัง** *พระนิพพานนั้นนั้นสูญอย่างยิ่ง* เพราะฉะนั้นในเรื่องของการปฏิบัติ จุดมุ่งหมายของพุทธศาสนิกชนจึงอยู่ที่การสิ้นไปแห่งกิเลส การสิ้นไปแห่งกิเลสนั้น ไม่ใช่ว่าทุกคนจะทำไม่ได้ ทุกคนทำได้ **ผู้ที่เข้ามาอยู่ในวงของพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่ย่างก้าวเข้ามาสู่วงของพระพุทธศาสนาเพียงเท่านั้น** ผู้นั้นก็มีอนาคต

ที่จะถึงซึ่งพระนิพพานอย่างแน่นอน จะช้าหรือเร็วนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง บางคนก็ถึงเร็ว บางคนก็ถึงช้า ที่ว่าถึงเร็วนั้นก็โดยมีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่ ที่ว่าถึงช้านั้นก็รอบุญกุศล เสวยบุญ เสวยกุศล ไปแต่ละชาติแต่ละภพ ไปตามความต้องการ

เมื่อบุคคลได้ก้าวย่างเข้ามาสู่พระพุทธศาสนาแล้ว อนาคตที่สุดถึงที่สุดนั้นคือพระนิพพานโดยไม่ต้องสงสัย แต่ในระหว่างที่จะถึงซึ่งพระนิพพานนั้น บางคนถึงจุดแห่งความประมาท เลยไปทำความผิด เช่นอย่างพระเทวทัตต์ทำความผิดถึงทำร้ายพระพุทธเจ้าให้พระโลหิตห้อ พระเทวทัตต์ต้องเป็นอนันตริยกรรม จะต้องลงถึงมหาอเวจี เรียกว่านรกชั้นสุดยอด เป็นนรกชั้นต่ำสุด แต่ถึงอย่างนั้นที่สุดถึงที่สุดพระเทวทัตต์ก็ต้องไปสู่พระนิพพานเหมือนกัน ที่ว่าไปสู่พระนิพพานนั้นก็โดยพุทธพยากรณ์ของพระพุทธเจ้าว่า พระเทวทัตต์จะได้เป็นพระปัจเจกพุทธะ ถึงซึ่งพระนิพพานในชาติหนึ่ง

ผู้ที่เข้ามาสู่วงการพระพุทธศาสนานับด้วยล้านด้วยโกฏิ ท่านทั้งหลายเหล่านี้ก็มีความหวังถึงพระนิพพานด้วยกันทั้งนั้น ดังคำบาลีที่ว่า **นิพพานะ ปัจจะโย โหตุ**

ขอให้ข้าพเจ้ามีปัจจัยถึงซึ่งพระนิพพานเถิด หรือที่เราฟังพระท่านให้ศีล แล้วในท้ายศีลท่านกล่าวว่า **สีเลนะ สุคะติง ยันติ** *ศีลนั่นแหละจะให้ความสุข* **สีเลนะ โภคะสัมปะทา** *ศีลนั่นแหละจะให้โภคสมบัติ* **สีเลนะ นิพพุติง ยันติ** *ศีลนั่นแหละจะให้ถึงพระนิพพาน* ในที่สุดก็ต้องกล่าวกันถึงกับพระนิพพานทั้งนั้น เราท่านทั้งหลายที่ปรารถนาและที่หวังไว้นั้น ไม่ใช่ความหวังอย่างลม ๆ แล้ง ๆ แต่เป็นความหวังที่จะต้องได้รับความจริง ไม่วันใดก็วันหนึ่ง

อย่างที่พวกเราพากันมาปฏิบัติอยู่ทุกวันนี้ เราก็ต้องมีอดีตชาติที่เราเคยสะสมเอาไว้ เราเคยเป็นชาวพุทธและเราเคยได้ปฏิบัติมาแล้ว นิสัยปัจจัยอันนั้นก็ได้ส่งเสริมให้เราเห็นถูก โดยที่เราไม่ต้องไปเข้าศาสนาอื่นเราก็มุ่งเข้ามาหาศาสนาพุทธ ทั้ง ๆ ที่เราก็ไม่ได้ถูกผู้ใดที่จะมาบีบบังคับให้เราต้องนับถือพุทธศาสนา แต่ว่าด้วยนิสัยปัจจัยหรืออุปนิสัยวาสนาที่เราได้สะสมอบรมมาสิ่งนั้นก็ได้ชักจูงให้เราเข้ามาในทางที่ถูกต้อง แล้วเข้ามาอยู่ในหมู่แห่งพุทธศาสนา ได้ปฏิบัติเพิ่มพูนวาสนาและบารมีของเราเพิ่มยิ่ง ๆ ขึ้นไป ด้วยเหตุนี้จึงไม่เป็นที่น่าวิตกทุกข์ร้อนหรือมีความกังวลใด ๆ หรือกังวล

จนกระทั่งเป็นโรคประสาทว่า เราทำถึงขั้นนี้แล้วทำไมจึงยังไม่ถึงพระนิพพาน ไม่ต้องไปกังวลแม้แต่สักเท่าใยบัว

ถ้าหากว่าเราจะพิจารณาดูในอดีตที่ผ่านมา ที่พระพุทธเจ้าได้แสดงถึงชาดกต่าง ๆ หรือผู้ที่ผ่านมาการผ่านมาในที่ต่าง ๆ นั้นมากมาย เช่น ท่านพระสารีบุตร ท่านต้องสร้างบารมีของท่านมาถึง ๔ แสนกัป หรือนางวิสาขามหาอุบาสิกา ก็สร้างมาถึง ๒ แสนกัป เพราะฉะนั้นผู้ที่เหยียบย่างเข้ามาอยู่ในวงการพุทธศาสนาแล้วนี้ บางครั้งเราอาจจะกระทำผิดพลาดถึงขั้นที่ว่าทำบาปทำกรรมเอาไว้ เราก็อาจจะต้องไปตกนรก อาจจะต้องเกิดไปเป็นเปรต สัตว์เดรัจฉาน แต่นั่นมิได้หมายความว่า พระนิพพานจะไม่มาถึงเรา ถึงจะเกิดความผิดพลาดไปในบางชาติบางครั้ง แต่ว่านิสัยปัจจัยที่เราได้กระทำไว้นั้นไม่ได้สูญเสียหรือไม่ได้เสื่อมเสียตามไปด้วย

ด้วยเหตุนี้พวกเราท่านทั้งหลาย ความพยายามความศรัทธาที่มีอยู่ในจิตใจของเรานี่แหละ ที่เป็นสิ่งหนึ่งจะได้รวบรวมไว้ซึ่งบารมี หรือเรียกว่ากำลัง หรือพลังแห่งจิต พลังจิตที่ได้สะสมไว้นี้ มันเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

ตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ ใคร ๆ จะเอาไปไหนก็ไม่ได้ด้วยประการทั้งปวง

นี่กล่าวให้เข้าใจถึงการปฏิบัติของพวกเรา ที่ว่าไม่ต้องน้อยใจ หรือคิดว่าเรานี้วาสนาน้อยบุญน้อย เราไม่ต้องคิดว่า ทำไมเราถึงไม่สามารถที่จะทำอย่างที่เราต้องการได้ เราไม่ต้องวิตกกังวล สิ่งเหล่านี้ไม่ต้องทำให้มันกังวลอยู่ในจิตใจของเรา เรามีหน้าที่ทำก็ทำไป **เรามีหน้าที่ทำทานเราก็ให้ทาน เรามีหน้าที่รักษาศีล เราก็ตั้งใจรักษาศีล เรามีหน้าที่ภาวนาเราก็ปฏิบัติภาวนา โอกาสใดที่จะให้แก่เราว่า เราจะต้องทำบุญทาน รักษาศีล และภาวนาเราก็ทำตามโอกาสนั้น ๆ** ถ้าเรามีโอกาสอย่างไร มีความสามารถแค่ไหน มีความตั้งใจเพียงใด เราก็รวบรวมสิ่งเหล่านั้นเก็บไว้ในตัวของเรา และเราก็ตั้งใจดำเนินไป เพื่อที่จะให้ทางสายนี้หรือเรียกว่าทางสายกลาง หรือสัจธรรมนี้ให้เราเดินไปได้โดยที่เราไม่ต้องเกิดความทุกข์ร้อนใจ เรียกว่าเดินไปอย่างสบาย ทำไปอย่างสบาย มีความตั้งใจให้แน่วแน่แล้วเราก็เดินทางต่อไป

อันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น พระองค์ทรงประกาศพระพุทธศาสนาตลอดระยะเวลา ๔๕ ปี

เมื่อถึงวันวิสาขปุรณมี คือวันเพ็ญเดือน ๖ ซึ่งตรงกับวันที่พระองค์ได้ประสูติ ตรัสรู้ และเสด็จดับขันธ-ปรินิพพาน พระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ เมืองกุสินารา เมืองนี้ไม่เหมือนกับเมืองราชคฤห์ หรือสาวัตถี เพราะเมืองกุสินารานั้นเป็นเมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่ง ที่พระพุทธองค์ได้ทรงเลือกเอาเมืองนี้เป็นที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน เพราะถ้าหากว่าพระองค์เสด็จดับขันธ์ในเมืองใหญ่ เมืองใหญ่ก็จะหวงพระบรมธาตุไว้ เมืองอื่น ๆ จะไปสู้รบเอาไม่ได้ แต่เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธ์ที่เมืองเล็ก ๆ พระบรมธาตุที่ยังเหลืออยู่ เพื่อที่ผู้คนทั้งหลายจะได้บูชานั้น ก็จะได้มีการจำแนกแจกจ่ายกันออกไป

ในวันที่พระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานนั้น มีสาวกองค์สุดท้าย ชื่อว่าสุภัททะ สุภัททะได้ยินได้ฟังมาว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่มีความประเสริฐ แต่ก็รอแล้วรอเล่า รอจนกระทั่งถึงวันสุดท้าย คือวันเพ็ญเดือน ๖ นี่เอง สุภัททะทราบว่า พระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธ-ปรินิพพานในวันนี้แล้ว คิดว่าตนเองสมควรจะต้องไปขอให้พระพุทธเจ้าแสดงธรรมเพื่อแก้ข้อสงสัยเสียก่อนที่จะปรินิพพาน

ดังนั้นสุภัททะจึงได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าในวันวิสาขปุรณมี เพ็ญเดือน ๖ นั้น สุภัททะได้เข้าไปหาพระอานนท์แจ้งความประสงค์ของตน พระอานนท์จึงได้ห้ามปรามว่า บัดนี้พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานแล้ว ทุกคนไม่ควรจะเข้าเฝ้า แต่ว่าในขณะนั้นเองพระพุทธองค์ได้ทรงสดับเสียงโต้ตอบกันนั้น จึงตรัสสั่งพระอานนท์ให้อนุญาตสุภัททะเข้ามาเฝ้าได้ สุภัททะจึงได้เข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้า **พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงธรรมเป็นครั้งสุดท้าย คือ ทรงแสดงมรรค ๘ นี่เอง แล้วพระองค์ก็ทรงตรัสสรุปว่า ถ้าภิกษุทั้งหลายเป็นอยู่โดยชอบ โลกก็จะไม่ว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย** หมายความว่า ถ้าหากว่ามีพระสงฆ์อยู่ตราบใด มีผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่อย่างนี้ พระอรหันต์จะไม่มีว่างจากโลก คือเมื่อมีอริยสัจ ๔ และมีมรรค ๘ อยู่ตราบใด พระอรหันต์จะไม่ว่างจากโลก

ฉะนั้น พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงประกาศว่า พระพุทธศาสนาจะอยู่เพียง ๕๐๐๐ ปี หรือพระพุทธศาสนาจะมีอยู่เพียงเท่านั้นเท่านี้ แต่ว่าพระพุทธองค์ได้ทรงตรัสแก่สุภัททะว่า **มรรค ๘ ยังอยู่ตราบใด พระอรหันต์จะไม่ว่างจากโลก** แต่ถ้ามรรค ๘ หมดเมื่อใดพระ

อรหันต์ก็จะหมดไปจากโลก มรรค ๘ มีอยู่ตราบใด พระอรหันต์ก็จะต้องมีอยู่ตราบนั้น พระพุทธศาสนาถือเอามรรค ๘ นี้เป็นประการสำคัญ เมื่อถือเอามรรค ๘ เป็นประการสำคัญแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสแก่สุภัททะว่า มรรค ๘ ก็คือหนทางสายกลาง

เมื่อพระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนาแก่ท่านปัญจวัคคีย์ พระพุทธองค์ก็ทรงแสดงมรรค ๘ ตอนที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์แสดงธรรมให้แก่สุภัททะ ก็ได้ทรงแสดงมรรค ๘ เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นตลอดระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศพระพุทธศาสนานั้น พระองค์มิได้ทรงแสดงธรรมนอกเหนือไปจากมรรค ๘ มรรค ๘ จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เราจะต้องยืนยัน คือยืนยันเป็นข้อปฏิบัติ ไม่ว่าท่านจะเป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิต ท่านก็จะต้องเอามรรค ๘ นี้เป็นหลักของการปฏิบัติโดยแท้จริง สมดังที่พระพุทธองค์ทรงประทานธรรมเทศนาครั้งสุดท้ายให้แก่สุภัททะ

เมื่อสุภัททะได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วมีจิตเลื่อมใสทูลขออุปสมบทเป็นองค์สุดท้าย แล้วปฏิบัติมรรค ๘ ท่านสุภัททะก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ใน

เวลาอันไม่นานนัก จึงเป็นอันว่ามรรค ๘ นั้น เราควรจะต้องทำการศึกษาว่ามรรค ๘ นั้นมันมีสิ่งลึกลับอะไรบ้าง มรรคมีองค์ ๘ คือ

สัมมาทิฏฐิ *ความเห็นชอบ* เห็นอะไร เห็นอริยสัจ ๔ อริยสัจ ๔ คืออะไร ก็คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

สัมมาสังกัปโป *ความดำริชอบ* ก็คือ ความคิด ความต้องการ ความประสงค์ หรือเรียกว่าความดำริ ความดำรินั้นก็คือดำริออกจากกาม นั้นเรียกว่า ดำริชอบ

สัมมาวาจา *เจรจาชอบ*
สัมมากัมมันโต *การงานชอบ*
สัมมาอาชีโว *เลี้ยงชีพชอบ*
สัมมาวายาโม *มีความเพียรชอบ*
สัมมาสติ *ระลึกชอบ*
สัมมาสมาธิ *มีสมาธิชอบ*

นั่นคือ รวมเป็น ๘ ประการ อริยสัจ ๔ ก็คือข้อแรก หมายถึงสัมมาทิฏฐิ อริยสัจ ๔ นั้น ก็คือการพิจารณาถึงทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์นั้นก็ได้แก่ ความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ตัวเราคือร่างกายอันนี้

เกิดมาแก่ แล้วก็เจ็บตาย ร่างกายอันนี้จึงเรียกว่าเป็นตัวทุกข์

สมุทัยนั้นคือเหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา ในร่างกายของเรานี้ก็มีใจอยู่ดวงหนึ่ง ใจดวงนี้ก็ประกอบไปด้วยตัณหา ๓ ประการ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และ วิภวตัณหา **กามตัณหา** คือความใคร่ในกาม **ภวตัณหา** ความอยากมี อยากเป็น **วิภวตัณหา** ความไม่อยากมี ไม่อยากเป็น ตัณหาที่มีอยู่ในจิตใจนี้ก่อให้เกิดเป็นตัวกิเลส เอาร่างกายนี้เป็นตัวประสานงาน ถ้าไม่มีร่างกายเป็นตัวประสานงาน กิเลสมันก็เกิดขึ้นไม่ได้ จิตใจมันทำอะไรไม่ได้ แต่เมื่อมีใจอยู่ข้างในและมีตัณหาประกอบพร้อม แล้วก็อาศัยร่างกายอันนี้เป็นตัวประสานงาน เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงได้ประกอบเข้ามาเป็นตัวทุกข์

เมื่อเราหาวิธีที่จะขจัด ก็คือ นิโรธ นิโรธแปลว่าความดับทุกข์ เมื่อเราแก้ตัณหาได้ก็ดับทุกข์ไปทีละน้อย ๆ จนกว่าจะหมด หนทางแห่งการดับทุกข์เรียกว่า มรรค มรรคก็คือ ปฏิปทาข้อปฏิบัติอันที่จะเป็นเรื่องของการที่จะแก้ตัณหานี่เอง เพราะฉะนั้นการ

ปฏิบัติอริยสัจจึงเป็นวงกลม วงกลมนี้ก็ต้องหันมาดูตัวประสานงาน ตัวประสานงาน คือ ร่างกายนี้ เพราะร่างกายนี้มีขึ้นมาคนเราจึงหลง หลงเพราะมีผู้หญิง ผู้ชาย แล้วก็มีหูมีตามีแขนมีขา มีความรู้สึกต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้นเหตุ ต้นเหตุอันนี้แหละที่เป็นตัณหา อาศัยร่างกายนี้เป็นตัวประสานงาน เราก็มองเห็นแล้วว่าขาเป็นอย่างไร แขนเป็นอย่างไร คอเป็นอย่างไร หน้าตาเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง คือ ทุกส่วนของร่างกาย ก็เป็นส่วนที่จะเป็นตัวประสานงานก่อให้เกิดกิเลสหมดทั้งสิ้น

เมื่อเป็นเช่นนั้นท่านให้พิจารณาให้เป็นวิปัสสนา ก็คือ พิจารณาให้เห็นตัวทุกข์นี่แหละ การเห็นตัวทุกข์ต้องมีสติ เป็นสัมมาสติในข้อที่ ๗ ขององค์มรรค ก็คือเป็นสติปัฏฐาน ในสติปัฏฐานเราถือเอา กายานุปัสสนาสติปัฏฐานเป็นหลัก การพิจารณากายานุปัสสนาสติปัฏฐานก็คือการใช้สติ หรือสัมมาสติ ถ้าไปเป็นสติอย่างอื่นท่านไม่เรียกว่าสัมมาสติ แต่ถ้าหากว่ามาพิจารณากายได้ก็เรียกว่าสัมมาสติ

อย่างที่เราไปมีสติมองเห็นเนื้อเห็นหนังคนอย่างนี้ มันสวยงามแท้ ๆ สติอันนั้นไม่ใช่สัมมาสติ

เป็นมิจฉาสติไปแล้ว แต่ถ้าหากว่าพิจารณาเนื้อหนังนี่มันเป็นของเปื่อยของเน่า มันเป็นเพียงสักแต่ว่าธาตุ ๔ ดิน น้ำ ไฟ ลม อันนี้ก็กลับกลายมาเป็นสัมมาสติ เราลองพิจารณาดูในตัวของเราก็แล้วกันว่า ขณะจิตใดที่เราเป็นมิจฉาสติ ขณะจิตใดที่เราเป็นสัมมาสติ ถ้าขณะจิตใดที่เราไปเห็นความสวยความงาม เกิดความกำหนัดยินดีขึ้นมาเมื่อใด เมื่อนั้นเรียกว่ามิจฉาสติ แต่ถ้าหากว่าเมื่อใดเราเห็นร่างกายนี้มันเป็นกระดูก เป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ไฟ ลม เมื่อนั้นเรียกว่าสัมมาสติ

ในตัวของเรานี้มีทางสายกลางและทางสายคด เมื่อเราเดินสายกลางได้ ก็คือเราเป็นสัมมาสติ เมื่อเราเดินสายกลางไม่ได้ ก็เรียกว่าเป็นมิจฉาสติเป็นทางสายคด สตินี้เองที่เป็นปัจจัยที่จะมาทำให้อริยสัจมีกำลัง สตินี้ก็ยังมีสัมมาสมาธิข้อสุดท้าย คือข้อ ๘ ในมรรค คือสัมมาสมาธิ ถ้าหากว่าสมาธินี้มีกำลัง ก็เท่ากันกับว่าสมาธินี้ควบคุมสติ ควบคุมจิต เมื่อควบคุมจิตได้ก็เรียกว่ามีสติ ถ้าหากว่าจิตไม่มีคือความเป็นหนึ่งก็ไม่มีสมาธิ

สมาธินี้ท่านกล่าวว่าเป็นฌาน ๔ ก็คือ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน และ จตุตถฌาน เท่านี้พอแล้ว

ถ้าหากว่าทำยิ่งขึ้นไปกว่านี้ก็เรียกว่าเป็นมิจฉาสมาธิไป ถ้าหากว่าต่ำกว่านี้ก็เรียกว่าเป็นมิจฉาเหมือนกัน ถ้าทำได้พอดี ๆ คือทางสายกลางแล้ว จิตเป็นสมาธิคือความเป็นหนึ่งของจิตนี้ไม่ได้เข้าไปอยู่ในฌานจนกระทั่งลุ่มหลงเกินไป แต่อยู่ในสมาธิคืออยู่ในฌาน ๔

ปฐมฌานนั้นมีองค์ ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข และเอกัคคตา วิตก วิจาร นั้นคือการนึกพุทโธ ปีติ คือความอิ่มขึ้นมาในใจ เอกัคคตา คือความเป็นหนึ่ง พอถึงทุติยฌานตัดวิตก วิจาร เหลือ ปีติ สุข เอกัคคตา ก็หมายความว่าพุทโธไม่ต้องนึกกำหนดอยู่แต่ใจอย่างเดียว เมื่อกำหนดอยู่แต่ใจอย่างเดียวเท่านั้น จิตมันเลื่อนชั้นขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง คือแต่ก่อนนั้นต้องนึกพุทโธ จิตมันถึงจะอยู่ได้ แต่ที่นี้ต่อมาไม่ต้องนึกพุทโธจิตก็อยู่ได้ ปีติก็มีได้ สุขก็มีได้

ตติยฌานนั้น ตัดปีติออกไป เหลือแต่สุข กับเอกัคคตา ก็หมายความว่ามีความสุข คือ พุทโธไม่ต้องนึก กำหนดจิตทีเดียวจะมีความสุขทีเดียวเลย อย่างนี้เรียกว่าตติยฌาน เมื่อถึงจตุตถฌานนั้นความสุขก็ไม่มีอีกแล้วมีแต่อุเบกขากับเอกัคคตา ที่เป็นจตุถฌานนั้นท่านเปรียบเหมือนคนที่ได้เงินนับไม่ถ้วน เรียกว่า

หมื่นล้านแสนล้านอย่าไปนับเลย ถ้าหากว่าจะเปรียบเหมือนคนได้ตติยฌานก็เปรียบเหมือนคนได้เงินร้อยล้านพันล้านก็น่าเอิบอิ่มใจอยู่หรอก ก็น่ามีความสุข แต่มันมีมากเกินไปแล้วไม่รู้ว่าจะทำอะไร มันก็เท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเป็นอุเบกขาและเอกัคคตาในจตุตถฌาน

ถ้าหากว่ากำลังมันมีอยู่อย่างนี้แล้ว มันก็มาสนับสนุนสัมมาสติให้ถูกต้อง ถ้าเป็นมิจฉาสติก็ดังได้กล่าวมาแล้ว มองเห็นรูปร่างใครก็สวยไปหมด คนนั้นก็สวยคนนี้ก็สวย ผู้หญิงเห็นผู้ชายก็รัก ผู้ชายเห็นผู้หญิงก็รัก มองกันอยู่ไม่ต้องไปมองหรอก เพียงแต่มีมโนภาพวาดขึ้นมาในจิตใจว่ารูปมันเป็นอย่างนั้นเสียงมันเป็นอย่างนี้ ก็เกิดความกำหนัดยินดีขึ้นมาทันทีอย่างนี้เป็นต้น ถ้าระลึกไปอย่างนั้น ท่านเรียกว่าเป็นมิจฉาสติ แต่ถ้าเรานึกพิจารณาเห็นกระดูก โครงกระดูกเห็นทุกสิ่งทุกอย่างแก่แล้วตาย เกิดนิพพิทาญาณ ความเบื่อหน่าย อย่างนี้ก็เรียกว่า สัมมาสติ มีสัมมาสติแล้วมีอะไรเกิดขึ้น สัมมาสตินั่นแหละก็คือทางจะไปพ้นทุกข์แล้ว เป็นมิจฉาสตินั้นก็เรียกว่าล่าช้าลงไปอีกแล้ว เรียกว่าถอยหลังกลับไป เพราะฉะนั้นเราก็เลือกได้

ที่นี้เรามาพูดถึง **สัมมาวาจา คือ เจรจาชอบ** คนที่โกหกหลอกลวง เป็นคนที่ไม่มีสัจวาจา จะดำเนินมรรคไม่ได้ เมื่อไรคนนั้นพูดโกหก เมื่อนั้นก็เรียกว่ามิจฉาวาจา ถ้าเมื่อใดเขาพูดความจริง ก็เรียกว่าสัมมาวาจา เพราะฉะนั้นการดำเนินมรรค อย่างที่พวกเราพากันมีความซื่อสัตย์ต่อกัน เจรจาอย่าไปโกหก อย่าไปหลอกลวงเขา เท่านี้เราก็ดำเนินเป็นมรรคได้ ขณะใดที่เราไปโกหกหลอกลวงเขา เป็นมิจฉาวาจา ก็เรียกว่ามรรคของเราร่อยหรอลงไปอีกแล้ว บางคนก็คิดว่าการดำเนินมรรค ๘ มันเหลือล้นพ้นประมาณ ทำไมจะไปทำได้ มันสูงเกินไป ไม่ใช่สูง มันอยู่ในบ้านเรานี่แหละ ตอนเช้าเราก็ทำมรรคได้ ทำอย่างไร เราก็พูดมันจริง ๆ อย่าไปโกหกใคร อย่าไปพูดในสิ่งที่เขาจะต้องเดือดร้อน ถ้าขืนพูดไปนั้นเรียกว่า มิจฉาวาจา กำลังผิดมรรคเต็มทีแล้ว แต่ว่าผู้ใดดำเนินความถูกต้อง พิจารณาตามความถูกต้อง ก็เรียกว่า สัมมาวาจา

สัมมากัมมันโต การงานชอบ เราไม่โกงคนอื่น เราทำงานก็ทำปกติ อย่างนางวิสาขา ท่านก็สำเร็จพระโสดาบัน แต่ท่านก็ทำงานได้ปกติ ท่านก็ดำเนินมรรคของท่านอยู่ตลอดเวลา ไม่เห็นจะเสียที่ตรงไหน

ท่านมีลูกตั้ง ๒๐ คน ท่านก็ดำเนินมรรคได้ แต่เมื่อใด เราไปค้าขายสุรา ยาพิษ หรือไปค้าขายโดยการขูดรีดสารพัดที่จะทำให้คนเดือดร้อน ก็เรียกว่า กำลังทำมิจฉากัมมันโต ในขณะใดที่เราทำหน้าที่ของเราตรงไปตรงมา จะเป็นข้าราชการหรือพ่อค้าประชาชนก็ตาม เราทำงานของเราตรง ๆ อย่างเป็นข้าราชการ เป็นนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือเป็นเสมียน หรือเป็นกรรมกร ก็ทำงานตามหน้าที่ นั่นแหละคือสัมมากัมมันโต เราก็ดำเนินเป็นมรรคอยู่ อย่างที่เราไปทำผิด ไปโกงเขา พอเจ้านายเผลอก็ขโมยของไปขาย กินสินบน อย่างนี้เรียกว่ามิจฉากัมมันโต

เพราะฉะนั้นให้พากันเข้าใจเถิดว่า ประชาชนทั้งหลายที่ย่างก้าวเข้ามาอยู่ในพุทธศาสนานี้ กำลังดำเนินมรรคทุกคนเมื่อเวลาที่ทำถูก ในขณะใดทำผิดก็ต้องถือว่าผิดมรรค

สัมมาวายาโม ความเพียรชอบ เราลองคิดดูคนเราที่ไม่มีความเพียร ทำอะไรก็ไม่สำเร็จ อย่างเราพากันเพียรทำสุจริต เพียรขุดดิน เพียรรดน้ำต้นไม้ เพียรปลูกต้นไม้ เพียรทำหน้าที่ของเราให้ถูกต้อง อย่างนี้ก็เรียกว่าเป็นสัมมาวายาโม เมื่อไรเราเพียรจะฆ่าเขา

ทำร้ายคนอื่น เบียดเบียนคนอื่นเป็นมิจฉาวายาโม เกิดขึ้นทันที ยิ่งไปกว่านั้นเรามีความเพียรที่จะนั่งสมาธิ อดทนต่อสู้อย่างนี้ก็เรียกว่าสัมมาวายาโมเกิดขึ้นแล้ว เมื่อใดขี้เกียจ จะนั่งมันไปทำไมนะสมาธิ นอนดีกว่า มิจฉาวายาโมก็เกิดขึ้นแล้ว เพราะฉะนั้น ขี้เกียจนี่ อย่าไปถือว่ามันเป็นธรรมดานะ มันทำให้เราเป็นมิจฉา ได้ทันทีเลย

เพราะฉะนั้นมรรค ๘ ความจริงนั้น อาตมาก็ อยากอธิบายให้มันชัดเจนจริง ๆ เพราะมันเป็นชีวิต ประจำวันจริง ๆ แต่ว่าคนที่อธิบายมรรค ๘ อธิบายให้ มันสูงสุดไปเลย คนก็เลยปฏิบัติไม่ได้ เพราะไม่รู้จะทำ อย่างไรดี เมื่อปฏิบัติไม่ได้ก็เลยไม่ปฏิบัติ มันก็เลยเสีย ทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็ปฏิบัติอยู่ แต่ก็หาได้รู้ไม่ อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงไม่ผิดอะไรที่อาตมาได้กล่าวแล้วว่า ผู้ที่ เข้ามาสู่พระพุทธศาสนาแล้วนั้น พระนิพพานนั้นอยู่ ข้างหน้าโดยไม่ต้องสงสัย แต่ว่าจะช้าหรือเร็วนั้นก็เป็น อีกเรื่องหนึ่ง

การดำเนินมรรค ๘ นี้ พระพุทธเจ้าตอนที่ พระองค์ตรัสรู้ ก็ตรัสรู้มรรค ๘ แล้วพระองค์สอน ท่านปัญจวัคคีย์ ที่เรียกว่าปฐมเทศนา ก็มรรค ๘ เมื่อ

พระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์ได้เทศนาให้สุภัททะก็มรรค ๘ แล้วพระองค์ก็ยังประกาศอีกว่า เมื่อมรรค ๘ มีอยู่ตราบใด พระอรหันต์จะไม่ว่างจากโลก ดังนั้นการที่ท่านทั้งหลายมาเข้าใจตัวเองว่าเราไม่ได้ปฏิบัติมรรค ๘ นั้นไม่ถูกต้อง ทุกคนปฏิบัติมรรค ๘ อยู่แล้ว แต่ว่าตอนใดเป็นมิจฉาก็เรียกว่าเสียตอนใดเป็นสมาธิก็เรียกว่าใช้ได้ ถ้าหากว่าปฏิบัติมรรค ๘ ไม่ได้ นางวิสาขาก็ดีหรือพระเจ้าพิมพิสารก็ดี ท่านเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ท่านต้องว่าราชการ ท่านต้องปกครองประเทศ แล้วท่านจะปฏิบัติมรรค ๘ ได้อย่างไร แต่ท่านก็ปฏิบัติได้

ทุกคนจงพากันเข้าใจเสียเถิดว่า วันนี้ตรงกับวันที่พระพุทธสรีระของพระพุทธเจ้าของเราได้ถูกเผาผลาญ ณ มกุฎพันธนเจดีย์ ถ้าเราไปเมืองกุสินารา เราจะได้เห็นพระสถูปที่เขาสร้างขึ้น แสดงไว้ว่าตรงนี้เป็นที่ที่ได้ถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วันนี้เป็นวันที่เราควรจะได้หวนระลึกถึงว่าแม้แต่พระพุทธองค์ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน พวกเราจะไม่ตายเป็นไม่มี **อัปปะมาเทนะ สัมปาเทถะ** ท่านทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม ก็หมาย

ความว่า เราท่านทั้งหลายต้องระลึกถึงความตายอยู่เสมอ เราพูดกันอยู่เวลานี้ อีกไม่ช้าเราก็ไม่ได้พูดกัน ในที่สุดต่างคนก็ต่างหายกันไป

แต่ว่าก่อนที่ความตายจะมาถึงเราพากันดำเนินมรรค ๘ เสียเถิด จงพากันจำคำสั่งสอนที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้ให้ เราก็จะได้รับประโยชน์อันสูงสุดในชีวิตของเรา

ต่อนี้ไปพากันตั้งใจนั่งสมาธิกันต่อไป

ธรรมเทศนา

ของ

พระราชธรรมเจติยาจารย์

เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล

นโมตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(๓ ครั้ง)

เอกายโน อะยัง ภิกขเว มัคโคติ.

ณ บัดนี้ อาตมาจะได้แสดงพระธรรมเทศนา พรรณนาคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อประดับสติปัญญาของท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย

อันคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น เป็นของดีวิเศษนับว่าเป็นแก้วรัตนมงคลของโลก เพราะเหตุใด เพราะว่าคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น สามารถที่จะชี้ช่องทางให้พวกเราทั้งหลายดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกและที่ควร มีประโยชน์อันใหญ่หลวงแก่มวลมนุษยชาติทั้งในอดีต -ปัจจุบัน - และอนาคต ดังนั้นพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย จึงมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบช่วยกันดูแลและรักษา จึงควรจะต้องทราบถึง

ความถูกและความผิด มรรค ๘ ประการที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้นั้นได้ชี้ความถูกและความผิดไว้อย่างชัดเจน ทรงแสดงว่า สัมมาทิฏฐิ คือความถูก มิจฉาทิฏฐิ คือ ความผิด ถ้าจะพึงเปรียบเทียบ สัมมาทิฏฐิคือน้ำดี มิจฉาทิฏฐิคือน้ำเสีย และอาตมาจะได้อธิบายขยายเนื้อความในตอนต่อไป ในตอนนี้อาตมาจะขอวิสัชนาในทางโลกเป็นข้อเปรียบเทียบในทางธรรมดังต่อไปนี้

รัฐบาลทุก ๆ รัฐบาลในโลกนี้ ได้พยายามแก้ไขน้ำเสียให้เป็นน้ำดีเพื่อให้ประชาชนได้บริโภคน้ำดี ทั้งนี้เพราะถ้าหากประชาชนบริโภคน้ำเสียจะทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ตลอดถึงเกิดโรคระบาดล้มตายเป็นจำนวนมาก และเสียสุขภาพอนามัย พร้อมทั้งความสูญเสียความแข็งแรงของร่างกาย ถ่วงความเจริญของประเทศชาติและศาสนาเป็นอย่างมาก รัฐบาลทุก ๆ รัฐบาลได้พยายามแก้ไขด้วยกลไกแห่งเทคโนโลยีโดยพลังงานต่าง ๆ จนสำเร็จเป็นส่วนมาก ให้ประชาชนได้บริโภคน้ำดีมีสุขภาพอนามัยช่วยกันทำความเจริญให้แก่ประเทศชาติและศาสนาอย่างมหาศาล

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนา มรรค ๘ ประการ มีสัมมาทิฏฐิ

เป็นต้นเท่ากับเป็นน้ำดี เพื่อกำจัดน้ำเสียคือมิจฉาทิฏฐิ ทั้งนี้เพื่อให้มหาชนในโลกนี้ได้บริโภคน้ำดี กลไกของมรรค ๘ คือการเสริมสร้างพลังจิตด้วยสัมมาสมาธิ เพราะสมาธิเป็นหน่วยงานที่จะเสริมสร้างพลังจิต เนื่องจากบุคคลทั้งหลายใช้แต่พลังจิตในที่สุดพลังจิตที่มีอยู่ก็ไม่พอใช้ เมื่อพลังจิตไม่พอใช้ก็ไม่สามารถควบคุมจิตของตนได้ เมื่อเขาทั้งหลายควบคุมจิตไม่ได้ก็กลายเป็นมิจฉาทิฏฐิ จากนั้นก็จะเกิดเจตนาร้าย มีการเห็นแก่ตัว มีการประพฤติผิดศีลธรรม กระทำตัวเป็นภัยแก่สังคม มีการคดโกง มีทิฏฐิมานะถือตนเป็นใหญ่ หลงผิดจากความจริง เกิดความขัดแย้งเริ่มจากครอบครัวไปถึงหมู่ชน ความขัดแย้งเกิดจากการขาดแคลนพลังจิตจากเรื่องเล็ก ๆ เพราะหลงผิดทำให้เกิดความไขว้เขวแหวกแนว เกิดความโกลาหลเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งอาจจะกลายเป็นการขัดแย้งที่รุนแรงยิ่งขึ้นในวงการแห่งชาติ วงการแห่งศาสนา และวงการแห่งโลก อันเป็นถือว่าเป็นอันตรายที่เกิดขึ้นมาจากมิจฉาสมาธิมีพลังจิตไม่พอเพียง ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัว มีการแตกแยกก็ดี ความขัดแย้ง

ในสังคมต่าง ๆ เกิดความวุ่นวายก็ดี ความขัดแย้งในโลกทั่วไปเกิดขึ้นซึ่งสงครามน่าสยดสยองก็ดี ล้วนแต่เกิดขึ้นจากมิจฉาสมาธิมีพลังจิตไม่พอเพียงทั้งสิ้น เพราะพวกเขาเหล่านั้นได้ปฏิบัติผิดจากมรรค ๘ ข้อที่ ๘ ที่ได้เปรียบเทียบเหมือนกับน้ำเสียนั่นเอง ดังนั้น ท่านทั้งหลายที่เป็นศาสนทายาทรับผิดชอบดูแลรักษาพระพุทธศาสนาช่วยกันแก้ไขมิจฉาสมาธิที่เปรียบเหมือนกับน้ำเสีย โดยการพิจารณาด้วยปัญญาสัมมาทิฏฐิก็จะสามารถรักษาพระพุทธศาสนาไปได้ตลอดกาล

ส่วนปัญญาสัมมาทิฏฐิ ในมรรค ๘ ที่เปรียบด้วยน้ำดีนั้น ก็เพื่อกำจัดน้ำเสียให้หมดไปนั่นเอง โดยการเสริมสร้างพลังจิตให้เกิดความพอเพียง ด้วยมรรคข้อที่ ๘ คือสัมมาสมาธิ ได้แก่การทำจิตให้เป็นสมาธิไม่เกินฌาน ๔ เพราะสมาธิเป็นทางเดียวเท่านั้นที่จะเสริมสร้างพลังจิตให้แก่ทุก ๆ คน การทำสมาธิเพื่อผลิตพลังจิตนั้นไม่ใช่ของยาก ทุก ๆ คนสามารถทำได้และเกิดพลังจิตได้จริง การทำจิตให้เป็นหนึ่งโดยการบริกรรมว่าพุทโธ ๆ ๆ เป็นต้น จนจิตไม่คิดไปทางอื่นก็ได้ชื่อว่าจิตเป็นสมาธิแล้ว เพราะว่าเป็น เอกัคคตา เอกัคคตา ชื่อว่าฌาน ๔ และการทำเช่นนี้ไม่ยาก

ทุก ๆ คนทำได้เพราะการเป็นเอกัคคตานั้นถือว่าจิตเป็นสมาธิ ในขณะที่จิตเป็นสมาธิพลังจิตก็ได้เกิดขึ้น เมื่อทำสมาธิมากขึ้นพลังจิตก็จะเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว พลังจิตเหล่านี้จะไม่สลายตัว จะฝังสนิทติดอยู่กับใจของเราอย่างถาวร การทำสมาธิก็ไม่ควรทำมากจนเกินไป ครั้งละ ๑๐ นาที ๑๕ นาที หรือไม่เกิน ๓๐ นาที แต่ทำให้สม่ำเสมอ ก็พอจะเรียกว่าสายกลาง เมื่อทำหลายวันเดือนปีก็จะสามารถเพิ่มพลังจิตขึ้นเรื่อย ๆ จนมีกำลังพอที่ควบคุมจิตได้ ที่เรียกว่าสัมมาสมาธิ ที่เปรียบเหมือนน้ำดี การที่พระพุทธองค์ตรัสถึงสัมมาสมาธิไว้ในองค์มรรคข้อที่ ๘ เพราะว่าสมาธิเป็นแหล่งผลิตพลังจิต เมื่อพลังจิตพอเพียงมรรคทั้ง ๗ ข้อในเบื้องต้นนั้นก็สามารถที่จะเกิดขึ้นได้ไม่ยาก ข้อนี้เปรียบเหมือนร่างกายของคนถ้าขาดพลังงานจะทรุดโทรมทำอะไรก็ไม่ไหวแม้แต่การเดินการพูด แต่ถ้าร่างกายของคนมีพลังงานแข็งแรงสมบูรณ์จะทำอะไรได้ทุก ๆ อย่าง ฉันใดก็ฉันนั้น สัมมาสมาธิจึงถือว่าเป็นศูนย์กลางเสริมสร้างพลังจิตที่ยิ่งใหญ่อย่างแท้จริง เมื่อพลังจิตพอเพียงแล้วก็จะแก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ทุกระดับ

อาตมาขอยกตัวอย่างของท่านผู้ซึ่งได้แก้ไขความขัดแย้งในครอบครัวด้วยพลังจิตที่พอเพียงสักเรื่องหนึ่ง เรื่องนี้ได้แก่เรื่องของนางวิสาขามหาอุบาสิกาผู้อุปัฏฐากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นางวิสาขาเป็นมหาเศรษฐีลูกสาวของธนัญชัยมหาเศรษฐีมีเงินมากจนนับไม่ถ้วน นางวิสาขาเป็นผู้มีความงามพร้อมเบญจกัลยาณี รวมความว่าเป็นผู้ที่มีรูปสวยรวยทรัพย์ และเป็นผู้มีพลังจิตพอเพียงคือสัมมาสมาธิได้สำเร็จพระโสดาตั้งแต่อายุ ๗ ปี นางวิสาขาได้แต่งงานกับคนนอกศาสนาชื่อวัฒนกุมาร เมื่อได้แต่งงานแล้วธนัญชัยผู้พ่อได้ทำเครื่องแต่งตัวให้ที่ชื่อว่ามหาลดาราคา ๘๐ ล้านรูปี และให้นางวิสาขานำเงินและทรัพย์สินไปตามอัธยาศัยโดยไม่ต้องอาศัยทรัพย์สินสามี พร้อมทั้งสาวใช้สมบูรณ์บริบูรณ์ แม้สามีก็เป็นเศรษฐีแต่มีเงินน้อยกว่า บิดามารดาของวัฒนกุมารดีใจมากที่ได้สะใภ้รูปสวยรวยทรัพย์จึงทำการฉลอง เขาได้เชิญพระชีเปลือยมาสวดมนต์เลี้ยงอาหาร เขาได้เชิญสะใภ้ไปไหว้พระ นางวิสาขาเข้าไปเห็นชีเปลือยอุทานว่า “ชีเปลือยไม่ใช่พระ” และเดิน

ออกไป ชีเปลือยจึงบอกเศรษฐีว่า "สะใภ้" ไม่ดีแน่ แต่เศรษฐีตอบเอาใจพระ ขาว่านี่มันเป็นเด็กอย่าถือสาเลย ตอนนี้ก็ผ่านไป แสดงว่านางวิสาขามีพลังจิตพอเพียงไม่ยอมเชื่อชีเปลือย วันหนึ่งมีพระภิกษุรูปหนึ่งมาบิณฑบาตยืนรออยู่ที่หน้าพ่อผัวซึ่งกำลังรับประทานอาหาร นางวิสาขากำลังพัดและปฏิบัติพ่อผัวอยู่เห็นพระภิกษุยืนอยู่นานแล้ว นางจึงกล่าวนิมนต์พระให้ไปว่า "นิมนต์โปรดสัตว์ข้างหน้าเถิด เพราะพ่อผัวของดิฉันรับประทานของเก่าอยู่" เท่านั้นเองเศรษฐีทนไม่ไหวอีกต่อไปแล้ว โดยกล่าวว่าครั้งก่อนเมื่อเชิญไปพบพระชีเปลือย เราก็ใช้ความอดทนอย่างยิ่งแล้วครั้งนี้ร้ายจริง ๆ หาว่าเรากินขี้ ฉันทนไม่ไหวสะใภ้อะไรปากร้ายเช่นนี้ เศรษฐีได้มีคำสั่งขับไล่นางวิสาขาให้กลับบ้านไปโดยทันที นี้คือวิกฤติกาลที่เกิดขึ้นกับผู้ที่มีพลังจิตพอเพียงคือนางวิสาขา นาทีวิกฤติเกิดขึ้นพลังจิตจากสัมมาสมาธิของนางวิสาขาก็เริ่มทำงานโดยที่เธอจะไม่วู่วามเอาแต่ใจเพราะเธอก็คือเศรษฐีเหมือนกัน เธอได้ระงับจิตใจเป็นอัตโนมัติ พลางกล่าวด้วยอารมณ์เย็นว่า "ท่านพ่อคะขอท่านจงแสดงเหตุผล

ในการขับไล่ดิฉันเพราะเหตุใด" เศรษฐีกล่าวว่า "เพราะมึงกล่าวว่ากูกินขี้ หยาบคายที่สุด กูทนไม่ไหว สะใภ้ปากร้าย" นางวิสาขาผู้มีพลังจิตพอเพียงจึงกล่าวด้วยวาจาอันอ่อนน้อมว่า "ท่านพ่อคะฟังดิฉันก่อน ที่ดิฉันพูดว่า กินของเก่านั้นไม่ได้แปลว่าขี้ แปลว่าท่านพ่อกินบุญเก่าต่างหาก" เศรษฐีพอได้ฟังคำหวานอ่อนน้อมถ่อมตนด้วยพลังจิตจากสัมมาสมาธิของนางวิสาขา ใจของเศรษฐีอ่อนยวบลงทันที กล่าวกับสะใภ้ว่า "จริง ๆ อย่างนั้นเรอะ" "จริง ๆ เจ้าค่ะ" เศรษฐีจึงอ้อนวอนให้นางวิสาขาอยู่ต่อ นางวิสาขายอมรับพลางกล่าวว่า ดิฉันเป็นพุทธศาสนิก ขออนุญาตทำบุญตามศรัทธาด้วย เศรษฐีได้อนุญาตตามความประสงค์ ในลักษณะเช่นนี้นางวิสาขาผู้มีพลังจิตพอเพียงด้วยสัมมาสมาธิไม่ทำอะไรวู่วามเอาแต่ใจ ทำอะไรก็ขออนุญาตผู้ใหญ่ก่อน ทำให้เศรษฐีเกิดความรักและนับถือน้ำใจมากขึ้น ได้โอกาสเช่นนี้นางจึงได้อาราธนาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระสาวก ๕๐๐ องค์ เสด็จมาเสวยภัตตาหารโดยเชิญพ่อผัวมาร่วมด้วย แต่พวกชีเปลือยมาทำการขัดขวาง ส่วน

นางวิสาขาได้ถวายภัตตาหารแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระสงฆ์ ๕๐๐ องค์อย่างปลื้มใจเต็มศรัทธา หลังจากนั้นพระพุทธองค์จะเริ่มตรัสแสดงธรรมอนุโมทนา นางวิสาขาจึงไปเชิญพ่อผัวด้วยตนเองให้มาฟังธรรม พวกชีเปลือยก็มาขัดขวางอีก แต่ครั้งนี้สะใภ้แสนดีมาเองเกรงใจมาก จึงต้องไปฟังธรรมพระพุทธองค์พร้อมกันทั้งพ่อผัวแม่ผัว พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงโปรยปรายพระธรรมสู่ใจของทั้ง ๒ เศรษฐี พระธรรมได้เข้าแทรกซึมสู่ใจของ ๒ สามีภรรยาอย่างเปี่ยมล้นสุดจะพรรณนา หลังจากจบพระธรรมเทศนา ๒ สามีภรรยาได้ดวงตาเห็นธรรมบรรลุพระโสดาบัน คุณความดีที่เราทั้ง ๒ ได้รับนี้เกิดจากสะใภ้แสนดีนี่เอง ทั้ง ๒ สามีภรรยารำพึง ทั้ง ๒ จึงหมอบเข้าไปก้มกราบนางวิสาขาต่อหน้าพระพักตร์พระพุทธเจ้า และกล่าวว่านับแต่วันนี้เป็นต้นไป เราทั้ง ๒ ขอตั้งให้นางวิสาขาเป็นแม่ เพราะเราทั้ง ๒ ได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะสะใภ้แท้ ๆ นางวิสาขาจึงได้นามว่ามิคระมาตาอีกชื่อหนึ่ง เพราะเศรษฐีชื่อมิคระ ที่อาตมาได้ยกเรื่องนางวิสาขามาประกอบธรรมเทศนานี้ เพื่อชี้ให้เห็นว่า

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนั้น ต้องใช้สัมมาสมาธิมีพลังจิตพอเพียงที่สามารถควบคุมจิตใจได้ นางวิสาขานั้นเธอบรรลุสัมมาสมาธิมีพลังจิตพอเพียงจึงแก้ปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นปัญหาที่ใหญ่หลวงมากสำหรับในครอบครัวของเธอ ถ้าแก้ปัญหาด้วยมิจฉาสมาธิครอบครัวของเธอจะต้องแตกสลายเสียประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่ายแม้จะร่ำรวยแค่ไหนก็ย่อยยับ นางวิสาขาประวัติในบาลีกล่าวว่า มีบุตรธิดาถึง ๒๐ คน รวมทั้งหลาน ๆ ถึง ๘,๐๐๐ คน มีสุขภาพดีทุก ๆ คนเพราะมีอายุ ๑๒๐ ปี การปกครองคนจำนวนมากทำได้อย่างไร พลังจิตที่พอเพียงคือสัมมาสมาธิในมรรค ๘ ข้อที่ ๘ ของเธอได้ถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างมหาศาล เธอได้สร้างวัดถวายในพระพุทธศาสนา เธอได้ทำบุญถวายอาหารแก่พระสงฆ์เป็นจำนวนพัน ๆ ฟังธรรมเทศนา ตลอดเวลาดูแลพระพุทธศาสนาอย่างไม่มีการบกพร่อง ทั้ง ๆ ที่เธอต้องแต่งงานกับคนละศาสนา แต่เพราะเหตุใดเธอจึงแก้ปัญหาให้แก่ครอบครัวและสังคมได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบ นี้คือข้อวิเคราะห์และตัวอย่างในการดำเนินมรรค ๘ ในฐานะผู้ดูแล

พระพุทธศาสนา หนึ่งในจำนวนหลายล้านคนที่แก้ไขปัญหาที่ยิ่งใหญ่ขั้นสำคัญใกล้ต่ออันตรายที่มีต่อครอบครัว - ที่มีต่อสังคม - ที่มีต่อศาสนา - ที่มีต่อประเทศชาติได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบ โดยสัมมาสมาธิในมรรค ๘ ข้อที่ ๘ แบบบัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่นได้ประโยชน์ด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย เพราะได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บางคนเข้าใจว่า ถ้าพูดถึงมรรค ๘ แล้วสูงเกินกว่าคนธรรมดาจะทำได้ เป็นความเข้าใจผิด เพราะพระพุทธองค์ทรงตรัสมรรค ๘ สำหรับทุก ๆ คน ทุก ๆ ชั้น เนื่องจากมรรค ๘ เป็นการตัดสินความถูกความผิด จึงสมควรเป็นแนวทางอันเหมาะสมแก่คนทุก ๆ ชั้น

ความมีสมาธิคือมีสติ เมื่อสมาธิมากพลังจิตก็เพิ่มมากสติก็เพิ่มขึ้น เป็นสัมมาสติ ชื่อว่ามรรคข้อที่ ๗ เพราะพลังจิตจากสัมมาสมาธิความเพียรก็เกิดขึ้นเป็นอัตโนมัติ เป็นสัมมาวายาโมชื่อว่ามรรคข้อที่ ๖ เพราะพลังจิตพอเพียงก็เกิดมีความละอายแก่ความชั่วโดยเฉพาะการเลี้ยงชีพ หมายถึงไม่ค้ายาบ้า ค้ายาเสพย์ติด ค้ามนุษย์ เป็นต้น เป็นสัมมาอาชีโวชื่อว่า

มรรคข้อที่ ๕ เมื่อพลังจิตพอเพียงการทำงานก็มีความรับผิดชอบสูง จะทำการงานใด ๆ ก็ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน เป็นสัมมากัมมันโต ชื่อว่ามรรคข้อที่ ๔ ถ้าพลังจิตมีพอเพียงควบคุมจิตได้ การกล่าววาจาต่าง ๆ ก็อยู่ในการรับผิดชอบสูง ไม่หลอกลวงใคร ไม่กล่าวให้ร้ายใคร กล่าวแต่สิ่งที่ทำประโยชน์แก่ตนและบุคคลอื่น เป็นสัมมาวาจาชื่อว่ามรรคข้อที่ ๓ อย่างไรก็ตามเมื่อพลังจิตจะอยู่ในระดับใด จิตก็พิจารณาไปตามระดับนั้น เช่นนางวิสาขาเธอมีพลังจิตอยู่ในระดับหนึ่ง เธอมีสามีและลูกหลาน มรรคข้อ ๒ เธอก็ทำได้เพราะมิเป็นการมักมากในกามมีเพียงสามีเดียว หรือทั่ว ๆ ไปหมายถึงสามีเดียวภรรยาเดียวเป็นสัมมาสังกัปโป ชื่อว่ามรรคข้อที่ ๒ เพราะมีพลังจิตพอเพียงไม่ให้กิเลสตัวนี้ก้าวไกลไปในทางที่ผิดและก่อความเดือดร้อนแก่ตนและครอบครัวเป็นต้น สำหรับพลังจิตของผู้ทำสัมมาสมาธินั้น จะไม่เพียงคงที่อยู่เท่านั้น ยังจะก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งทำให้เขาเป็นผู้ไม่ประมาท ไม่งมงายในมงคลตื่นข่าว ไม่หลงใหลในความผิดเพี้ยนนานาประการของคนโฆษณาหาปัจจัยด้วยวิธีกลไกต่าง ๆ นานา แม้สิ่งนั้นจะเป็นบุญบ้าง

แต่พาให้งมงายเหมือนควายตาบอด สัมมาสมาธิทำให้เขาเข้าใจต่อสิ่งที่จะจรรโลงความถูกต้องในพระพุทธศาสนา เพราะผู้ที่มีพลังจิตจากสัมมาสมาธินั้นตาสว่างผ่องใสไม่บอดมองเห็นไกลและลึกซึ้ง เพราะพระพุทธศาสนาสืบสานมานานเป็นหลายพันปี ก็เพราะผู้มีพลังจิตพอเพียงจากสัมมาสมาธิมีตามองกาลไกลเข้าใจเหตุผล ไม่งมงายเหมือนควายตาบอดนอนกอดพระพุทธศาสนาหาผลประโยชน์มิชอบธรรมหลอกลวงประชาชนเข้าข่ายมิจฉาสมาธิพลังจิตไม่พอเพียง แม้จะนอนกอดพระพุทธศาสนาก็ทำให้เกิดความเศร้าแบบมิบังควร สัมมาสมาธิทำให้มีพลังจิตพอเพียงสนับสนุนให้เกิดสัมมาทิฏฐิ หมายถึงปัญญาสัมมาทิฏฐิชื่อว่ามรรคข้อที่ ๑ จะแก้ไขไม่ให้ความเป็นเช่นที่แสดงมานี้ได้แน่นอน ที่แสดงมานี้เป็นระดับขั้นต้นของมรรค ๘ ถ้าปฏิบัติระดับขั้นต้นนี้ยังไม่ได้ก็อย่าหวังที่จะก้าวขึ้นในขั้นต่อไป แต่ถ้าปฏิบัติได้เขาทั้งหลายก็จะก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งต่อไปถึงระดับสูง ซึ่งสัมมาสมาธินำไปสู่พลังจิตสู่จุดพลังอำนาจ คำว่าจุดพลังอำนาจหมายถึงอินทรีย์ ๕ ประการ คือ **สทฺธินฺทริยํ** *ความเป็นใหญ่คือศรัทธา* **วิริยินฺทริยํ** *ความเป็นใหญ่คือ*

ความเพียร **สตฺตินฺทริยํ** *ความเป็นใหญ่คือสติ* **สมาธินฺทริยํ** *ความเป็นใหญ่คือสัมมาสมาธิ* **ปญฺญินฺทริยํ** *ความเป็นใหญ่คือปัญญา* ความเป็นใหญ่หมายถึงผู้ใหญ่ไม่ใช่เด็ก เขาจึงมีกำลังทำได้ทุก ๆ อย่าง หรือเปรียบอีกอย่างหนึ่งเหมือนกับพลังการเงิน ถ้ามีเงินน้อยไม่มีอำนาจการซื้อ ถ้ามีเงินมากเขาจะมีอำนาจการซื้อ เช่นมีเงินเป็นพันล้านหมื่นล้านแสนล้านบาท เขาต้องการอะไร ที่ดิน - บ้านหลังใหญ่โต - สรรพวัตถุ อำนาจการซื้อเกิดขึ้นได้ดังใจ "จุดพลังอำนาจของจิต" ก็เช่นเดียวกัน ดังนั้นเมื่อสัมมาสมาธิเป็นที่พอเพียงแล้ว การดำเนินการพิจารณาอริยสัจจ์ ๔ ประการ คือ ๑. ทุกขสัจจ์ ๒. สมุทัยสัจจ์ ๓. นิโรธสัจจ์ ๔. มรรคสัจจ์ จากจุดพลังอำนาจของจิตย่อมเป็นไปได้ไม่ยาก ดุจดังท่านชฎิลทั้ง ๑,๐๐๓ องค์ พอฟังอาทิตตปริยายะสูตร์จบ ท่านก็ได้สำเร็จมรรค ๘ ระดับขั้นสูงสุด ดังนั้นการพัฒนามรรค ๘ ประการตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูงสุดนั้น ชื่อว่าหนทางอันประเสริฐ พระพุทธองค์ทรงแสดงมรรค ๘ จากปฐมเทศนาแก่ท่านปัญจวัคคีย์ ถือว่าเป็นครั้งแรกของพระธรรมเทศนา เมื่อพระพุทธองค์ใกล้ปรินิพพานได้ควงไม้สาลวันนางรังทั้งคู่แก่ท่าน

สุภัททะปริพาชก ทรงตรัสว่า มรรค ๘ มีอยู่ตราบใด พระอรหันต์จะไม่ว่างจากโลก แสดงว่ามรรค ๘ ประการมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การพิจารณานำเอามรรค ๘ ประการมาปฏิบัติเพื่อความเหมาะสมแก่อัตภาพและเหมาะสมต่อสังคมปัจจุบันจึงมีความสำคัญมาก เพราะว่าคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น เป็นของดีของวิเศษ นับว่าเป็นรัตนมงคลของโลก คือสามารถชี้ช่องทางให้มหาชนเดินทางไปในทางที่ถูกที่ควร รวมความว่า "พลังจิตจากสัมมาสมาธิ" เป็นตัวปัจจัยที่เป็นพื้นฐานอย่างแน่นอนที่สุด เนื่องจากการควบคุมจิตใจได้นั้นคือความถูกต้อง ควบคุมจิตใจไม่ได้นั้นคือความผิด ดังนั้นการจะดำเนินการใด ๆ จึงอยู่ที่การมีพลังจิตพอเพียงก็จะสามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้ เป็นอันว่าสัมมาสมาธิเป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่พุทธบริษัทอย่าพึงมองข้าม ดังที่อาตมาได้ยกคาถาเป็นนิเขปะบทในเบื้องต้นว่า "**เอโก อยํ ภิกฺขเว มคฺโค**" แปลว่า *ดูกรภิกษุทั้งหลาย มรรค ๘ นี้เป็นหนทางเดียว* หมายความว่า มรรค ๘ ประการนี้เป็นหนทางเดียวที่จะนำไปสู่ความประเสริฐ

เทสนาวสาเน อวสานการเป็นที่จบลงของการแสดงพระธรรมเทศนานี้ อาตมาขออวยพรให้แก่ท่านผู้ฟังทั้งหลาย จงประสบด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ อโรคยะ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ พิพัฒนมงคล ชนมาสุข ทุกประการ ดังได้วิสัชนามา เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

การแสดงพระธรรมเทศนากัณฑ์นี้
เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เวลา ๑๘.๓๐ น.
ที่วัดราชธรรมวิริยาราม ๓ เมืองแอตแมนตั้น
ประเทศแคนาดา

พระธรรมเทศนา

ของ

พระราชธรรมเจติยาจารย์

เจ้าอาวาสวัดราชธรรมมงคล

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

จิตฺตํ ทนฺตํ สุขาวหํ

จิตที่ฝึกแล้ว มีความสุข

ณ บัดนี้อาตมาจะได้แสดงพระธรรมเทศนา พรรณนาคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อประดับสติปัญญาและเพิ่มพูนบุญกุศลแก่พุทธ-ศาสนิกชนทั้งหลาย ขอให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย จงตั้งใจสดับตรับฟังทุกท่านเถิด

คำสอนของพระพุทธองค์เป็นของดีวิเศษก็จริง แต่ถ้าพวกเราไม่ปฏิบัติตามก็ดี อยู่ที่คำสอนเท่านั้น ตัวเราจะดีไปตามคำสอนหาได้ไม่ แต่ถ้าเราได้เริ่ม ปฏิบัติเราก็จะเริ่มได้รับคุณงามความดี เหมือนกันกับ อาหารเป็นของดีจริง แต่ถ้าเราไม่รับประทานก็ดี อยู่ที่

อาหารเท่านั้นตัวเราก็หิวโหย แต่ถ้าเรารับประทานเราก็อิ่มหนำสำราญ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงอยู่ที่การกระทำ ปากพูดว่าฉันเป็นพระภิกษุสามเณร ฉันเป็นอุบาสกอุบาสิกา ฉันเป็นพุทธศาสนิกชน แต่เป็นคนขี้โกงหลอกลวง ขี้เหล้าเมายากินยาบ้ายาเสพย์ติด ขี้ลักขี้ขโมย ปลิ้นปล้อน ไร้สัจจะ อกตัญญู แม้จะพูดเท่าใด ก็จะเป็นภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกาไม่ได้ เพราะการกระทำบ่งชัดว่าไร้ศีลธรรม ท่านพระภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกาพุทธศาสนิกชนตั้งอยู่ในศีลธรรม มีความละอายเกรงกลัวต่อบาป พร้อมทั้งระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงวางพระพุทธศาสนา อันเป็นคุณงามความดีทั้งในเบื้องต้นท่ามกลางและสูงสุดไว้ให้พวกเราได้ปฏิบัติพบกับความสุขความเจริญ ท่านบรรพบุรุษของเราในประเทศไทยได้ยอมเสียสละชีวิตเลือดเนื้อเพื่อรักษาประเทศชาติและพระพุทธศาสนา ช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาแม้จะลำบากยากเย็นเพียงใด ท่านบรรพชนไทยท่านทำการทำนุบำรุงแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยดำเนินสายกลาง มิได้นิ่งนอนใจ เมื่อมีวิกฤติการณ์ความด่างพร้อยแก่พระพุทธศาสนา ท่านบรรพชนเหล่านั้นชื่อว่าเป็น

พุทธศาสนิกโดยแท้จริง ทั้งได้รับการจารึกไว้ในแผ่นดินไทย จึงเป็นมรดกอันล้ำค่าตกทอดมาถึงพวกเราในปัจจุบัน มรดกชิ้นนี้คือพระพุทธศาสนาเป็นมรดกล้ำค่าจริง ๆ พวกเราชาวไทยได้เป็นหนี้บุญคุณท่านบรรพชนแบบท่วมท้น หากพวกเราในปัจจุบันคิดกันได้ว่าเราคือผู้ได้รับมรดกที่ล้ำค่าคือพระพุทธศาสนา ควรแล้วที่พวกเราจะได้มองลึกลงไปภายในคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่มีเหตุผล และแล้วช่วยกันนำออกมาแจกจ่ายแก่ชาวโลกโดยชอบธรรม ดุจดังทนายนักกฎหมายตั้งให้บุคคลที่สามารถเป็นผู้จัดการมรดกของตระกูลนั้น ๆ พวกเราเหล่าพุทธศาสนิกชนได้ถูกบรรพบุรุษตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกคือพระพุทธศาสนา พวกเราจึงต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบที่จะต้องมองลึกลงไปในส่วนต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาด้วยเหตุผลอันชอบธรรม ด้วยความเสียสละ ไม่คิดถึงประโยชน์ส่วนตัว ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพึงเห็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา แม้ว่าจะขัดต่อความรู้สึกบางประการในตัวของตนก็ต้องยอมสละเพื่อส่วนรวม สมกับบรรพชนได้ตั้งให้พวกเราเป็นผู้จัดการมรดกคือพระพุทธศาสนา

เมื่อกล่าวถึงพุทธภาษิตว่า **จิตฺตํ ทนฺตํ สุขาวหํ** *จิตที่ฝึกได้แล้วมีความสุข* ในที่นี้มีอธิบายว่า พลังจิตมีเพียงพอสามารถควบคุมจิตได้ พลังจิตมีไม่พอเพียงควบคุมจิตไม่ได้ ถ้าไม่ฝึกสมาธิพลังจิตก็ไม่เกิดขึ้น แต่ถ้าฝึกสมาธิพลังจิตก็เกิดขึ้น ดังนั้นพระพุทธองค์จึงทรงสอนถึงสิกขา ๓ ประการ คือ สีลสิกขา สมาธิสิกขา ปัญญาสิกขา ศีลคือ ศีล ๕, ๘, ๑๐, ๒๒๗ ศีลลำดับที่ ๑ นั้นศึกษาแล้วปฏิบัติตามความสามารถของตน เพราะจะเป็นการสร้างพื้นฐานและเป็นการแสดงออกถึงความเป็นพระภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกาที่มีความดี มิใช่เพียงพูดเอาว่า ข้าพเจ้าคือพระภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกา เมื่อเป็นเช่นนี้ได้ชื่อว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ผ่องใสในระดับหนึ่งตรงกับพุทธภาษิตว่า **อาทิกลฺยาณํ** งามในเบื้องต้นคือศีล ลำดับที่ ๒ คือ สมาธิที่จะต้องศึกษาและปฏิบัติเพราะสมาธิคือแนวทางที่จะทำให้เกิดพลังจิต ๆ ชื่อว่าเป็นส่วนสำคัญถ้ามีพลังจิตสูงแล้วในส่วนศีลนั้นจะมั่นคงยิ่งขึ้น ผู้ที่ด้อยจากสมาธิทำให้พลังจิตด้อยไปด้วยศีลของเขาก็จะพลอยตกต่ำเศร้าหมอง เมื่อเป็นเช่นนี้เขาก็สามารถทำความผิดศีลได้แบบไม่ละอาย ชื่อว่า

สูญเสียพื้นฐานที่มั่นคง เปรียบเหมือนกับรากฐานที่ไม่มั่นคง เสาเข็มรับน้ำหนักไม่ไหวของอาคาร ๔๐ - ๕๐ ชั้นที่สวยหรูก็อยู่ไม่ได้นาน อาคารที่สวยหรูนั้นก็จะต้องพังลงมาอย่างน่าเสียดาย เปรียบเหมือนศีลที่ด้อยและเศร้าหมองทำให้บุคคลตกต่ำก็เช่นเดียวกัน ดังนั้นพระพุทธองค์จึงได้ทรงตรัสถึง **สมาธิสิกฺขา มชฺเฌกลฺยาณํ** งามในท่ามกลางคือสมาธิ ทำให้บุคคลเป็นผู้รู้รับผิดชอบตนเองได้ศึกษาและปฏิบัติในทางด้านจิตใจ เพราะเมื่อบุคคลได้ทำสมาธิพลังจิตก็จะเกิดขึ้นเป็นผลที่ตามมา เมื่อบุคคลเจริญสมาธิภาวนามากขึ้นพลังจิตก็จะเกิดความพอเพียง บุคคลนั้นก็สามารถควบคุมจิตของตนได้ จิตใจก็มั่นคง ศีลก็พลอยมั่นคงไปด้วย อาตมาขอยกตัวอย่างที่มีในคัมภีร์ธรรมบทขุทกนิกายในพระไตรปิฎก ครั้งนั้นยังมีพระภิกษุรูปหนึ่งท่านได้รับนิมนต์จากโยมตระกูลหนึ่งเป็นประจำตลอดระยะเวลากว่า ๑๐ ปี ตระกูลนี้เป็นตระกูลช่างเจียระไนพลอย ณ วันหนึ่งพระราชาได้ให้ราชบุรุษนำเพชรที่ราคาสูงมาให้หัวหน้าครอบครัวซึ่งเป็นช่างเจียระไนพลอยในขณะนั้นนายช่างกำลังทำครัวอยู่มือเขาเปื้อนด้วยเลือดรับเอาเพชรเม็ดนั้นจากราชบุรุษแล้ววางเพชรเม็ดนั้น

ไว้ข้างเขียง ราชบุรุษจากไปพร้อมกับกล่าวว่าจะมารับกลับในเวลาไม่ช้า นายช่างได้มีธุระเขาได้ออกจากห้องครัวไปชั่วครู่เดียว ในบ้านนั้นมีนกกระเรียนอยู่ตัวหนึ่งมันได้กลิ่นเลือดมันเห็นนายช่างไม่อยู่ในครัว มันรีบบินโผเข้าไปกินเอาเพชรเม็ดนั้นโดยมันเข้าใจว่าเป็นก้อนเนื้อ ในขณะนั้นพระภิกษุรูปนั้นได้เห็นนกกระเรียนกินเพชรเข้าไปด้วย นายช่างนามว่ามณีการเขาได้กลับเข้ามาในครัว เขาตกใจเป็นอันมากเมื่อเขามองไปที่เพชรอันมีค่าสูงของพระราชาได้หายไป เขาได้คิดว่า หากเราไม่มีเพชรเม็ดนี้คืนให้พระราชาเราจะต้องถูกประหารชีวิตหมดทั้งครอบครัว เราจะทำอย่างไร แม้เขาก็ได้ไปถามลูกเมียได้รับคำตอบว่าไม่มีใครมาเอาเพชรเม็ดนี้ไปเลย ณ ที่นี้ก็มีแต่พระภิกษุรูปนี้องค์เดียว นายช่างจึงแน่ใจว่าพระภิกษุรูปนี้แน่นอนที่มาเอาเพชรเม็ดนี้ไป นายช่างจึงไปถามพระภิกษุรูปนั้น พระท่านคิดว่าถ้าเราบอกนายช่าง ๆ ก็ต้องฆ่านกกระเรียนตัวนั้นแน่นอน เมื่อนายช่างแน่ใจว่าพระองค์นี้ต้องเอาเพชรเม็ดนี้ไปแน่ เพราะในที่นี้ไม่มีใคร มีเฉพาะพระรูปนี้รูปเดียว นายช่างจึงคาดคั้นเอากับพระให้คืนเพชรมาโดยดี แต่พระท่านก็เอาแต่นิ่งไม่พูดอะไร ด้วยความ

โกรธและความกลัวทำให้นายช่างขาดความยับยั้งชั่งใจ จึงจับพระมัดมือแล้วตีด้วยตะบอง แม้ลูกเมียจะห้ามปรามเท่าไรก็ไม่ฟังเสียง เขาได้ตีพระรูปนั้นอย่างรุนแรงจนอาเจียนออกมาเป็นเลือดเป็นลิ่ม ๆ ขณะนั้นนั่นเอง เจ้านกกระเรียนตัวนั้นได้กลิ่นเลือดมันก็บินโผเข้ามากินเลือดพระ ด้วยความโกรธสุดขีดนายช่างได้เตะนกกระเรียนตัวนั้นอย่างแรง นกกระเรียนได้ตายคาเท้าทันที พระได้เหลือบไปเห็นนกตัวนั้นตายแล้ว ท่านจึงบอกให้นายช่างผ่อนเชือกที่มัดตัวท่านแล้วบอกกับนายช่างว่า เมื่อนกตัวนี้ได้ตายแล้วอาตมาก็จะบอกโยมว่านกตัวนี้ได้กินเพชรเม็ดนั้น อ้าวทำไมท่านจึงไม่บอกผมก่อน ผมได้ทำกรรมอันหนักเสียแล้ว นายช่างกล่าวอย่างเสียใจเป็นอย่างยิ่ง พระภิกษุนั้นได้ตอบว่า ถ้าอาตมาบอกโยมแต่ครั้งแรกโยมก็จะต้องฆ่านกตัวนี้แน่นอน ศีลของอาตมาก็จะด่างพร้อย อาตมารักศีลมากกว่าชีวิตของอาตมา เมื่อรู้ว่านกตัวนี้ตายแล้วจึงบอกโยม นายช่างได้อ้อนวอนขอให้ท่านรับนิมนต์ตามเดิม พระท่านได้กล่าวว่า อาตมาเห็นโทษที่รับนิมนต์ประจำเช่นนี้แล้วอาตมาจะไม่รับนิมนต์ที่ใดเป็นประจำอีกต่อไป ที่อาตมาได้รับทุกขเวทนาจากโยม

นั้นเป็นกรรมของวัฏฏะ พระท่านได้ลาโยมนายช่างพร้อมทั้งครอบครัว และแล้วท่านก็เดินทางออกเที่ยววิเวกในที่ที่เป็นสัปปายะ บำเพ็ญสมณธรรมในเวลาอันไม่นานนักท่านก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์และดับขันธปรินิพพาน

ลำดับที่ ๓ คือ ปัญญา มีพุทธภาษิตว่า **ปริโยสาน กลฺยาณํ** *งามในที่สุดคือปัญญา* ปัญญาหมายถึงความรอบรู้ ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะว่าจะทำให้บุคคลมีเหตุผลไม่งมงายและแสวงหาแนวทางที่ถูกต้อง เนื่องจากต้องมีสติคือความระลึกได้หมายความว่าผู้มีสติยับยั้งในเวลาที่จะเชื่อสิ่งนั้น ๆ แล้วทำตามหากเชื่อผิดแล้วทำตามถือว่าขาดสติ บางคนบางท่านขาดสติแล้วทำไปตามความเชื่อผิด และแล้วมาคิดได้ภายหลังเกิดความเสียใจ แก้ไขได้บ้างแก้ไขไม่ได้บ้างเกิดความเสียหายใหญ่บ้างน้อยบ้าง ทั้งนี้และทั้งนั้นเพราะขาดสมาธิที่เป็นกำลังสนับสนุน เนื่องจากว่าสมาธินั้นสามารถผลิตพลังจิตให้เกิดความพอเพียงเมื่อพลังจิตพอเพียง สติก็แข็งแกร่งควบคุมจิตยับยั้งความเชื่อผิด ๆ ได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ปัญญาที่ว่า

เฉียบคมนั้นจะต้องมีสติเป็นเครื่องประคับประคองจึงจะมีผลดี ปราชญ์ท่านจึงกล่าวว่า **“สติปัญญา”** เมื่อมีสติปัญญาก็เรียกว่า **ปริโยสาน กลฺยาณํ** *งามในที่สุดคือปัญญา* ความงามในที่นี้หมายถึงคุณงามความดีคือคุณธรรมนั่นเอง คุณธรรมนั้นมีความสำคัญ และมีความเลอเลิศประเสริฐอย่างเยี่ยมยอด การที่เรากราบไหว้พระพุทธองค์มีพระพุทธรูปเป็นพยานนั้นเรากล่าวว่า **อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธภควา** *พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ไกลจากกิเลส* **พุทฺธํ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ** *ข้าพเจ้าอภิวาทกราบไหว้พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น* หมายความว่าเรากราบไหว้ท่านที่ไกลจากกิเลส ถ้าไม่ไกลจากกิเลสเราไม่ไหว้ เราไม่ได้ไหว้หินไหว้ปูนไหว้ทองเหลือง แต่เราไหว้คุณธรรมคือผู้ไกลจากกิเลส ๆ คือคุณธรรม แม้เรากราบไหว้พระธรรมว่า **สวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม ธมฺมํ นมสฺสามิ** *ธรรมที่พระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว ข้าพเจ้านมัสการกราบไหว้พระธรรมนั้น* ถ้าธรรมไม่ดีเราไม่ไหว้ เราไหว้พระธรรมที่ตรัสดีแล้วเท่านั้น ธรรมที่ตรัสดีแล้วคือคุณธรรม เราไหว้คุณธรรม เราไม่ไหว้คัมภีร์ใบลานตู้หนังสือ แม้เรา

กราบไหว้พระสงฆ์ว่า **สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ** *พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่ท่านปฏิบัติดีแล้ว* **สงฺฆํ นมามิ** *ข้าพเจ้านอบน้อมกราบไหว้พระสงฆ์หมู่นั้น* ถ้าพระสงฆ์เลวทรามปฏิบัติไม่ดีเราไม่ได้ไหว้ เราไหว้พระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีเท่านั้น เราไม่ไหว้ตัวคนที่เดินไปเดินมา แต่เราไหว้คุณธรรม การปฏิบัติดีคือคุณธรรม จะเห็นได้ว่าคุณธรรมนั้นประเสริฐสุด และคุณธรรมเกิดขึ้นได้อย่างไร เกิดขึ้นจาก ศีล สมาธิ ปัญญา คนเราทุกคนนั้นจะเป็นผู้ประเสริฐอยู่ที่คุณธรรม คนเรานั้นแม้จะรูปสวยรวยทรัพย์มียศถาบรรดาศักดิ์ยิ่งใหญ่เท่าใดก็ตาม และแม้จะเป็นเพศใด บรรพชิตหรือคฤหัสถ์ ถ้าพวกเขาขาดคุณธรรมไม่ชื่อว่าประเสริฐ เป็นผู้ทำร้ายสังคมให้เกิดความเดือดร้อน ตรงกันข้ามผู้ที่ท่านมีคุณธรรมที่เกิดขึ้นจาก ศีล สมาธิ ปัญญา พวกเขาจะทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ด้วยเหตุผลดังกล่าว พุทธศาสนิกชนจึงมีความเคารพนับถือให้ความไว้วางใจแก่ท่านที่ทรงไว้ซึ่งคุณธรรม สนับสนุนบำเพ็ญบุญกุศลกราบไหว้บูชาอุทิศตนเสียสละด้วยศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใส

ความจริงในสังคมทั่วโลก ความรวยความจนในครอบครัวต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลก็ปรากฏมีอยู่ทั่วทุกหนแห่งในโลกนี้ ทั้งนี้เกิดขึ้นเพราะกรรมในพระพุทธศาสนาสอนว่า ให้เชื่อกรรมเชื่อผลของกรรม ใครทำกรรมอันใดไว้ก็จะได้รับผลของกรรมนั้น ๆ ในอดีตชาติเราไม่ได้ทำบุญไว้เกิดมาก็ยากจน ถ้าเราทำบุญไว้มากเกิดมาก็ร่ำรวย คำโบราณท่านว่าไว้ว่า **"แข่งเรือแข่งพายพอแข่งกันได้ แต่จะมาแข่งบุญวาสนานั้นแข่งกันไม่ได้"** ข้อนี้เป็นความจริงที่เรา ๆ ท่าน ๆ จะต้องยอมรับ เพราะมันเป็นกฎธรรมชาติ เช่นต้นไม้ในป่าดงก็ยังมีต้นสูงต้นต่ำไม่เสมอกัน แต่ไม่ว่าคนรวยคนจนหน้าที่และคุณธรรมถือว่าสำคัญที่สุด เพราะว่าโลกนี้คนเราจะอยู่คนเดียวไม่ได้ จำเป็นจะต้องมีคนนับล้าน ๆ ๆ คนจึงจะเรียกได้ว่าสังคมโลก สังคมประเทศ สังคมครอบครัว เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขในสังคมทั่วไปมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกันตามคำโบราณว่า **"น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าอัชฌาศัย"** คนจนพึ่งคนมี คนมีพึ่งคนจน ประชาชนพึ่งรัฐบาล รัฐบาลพึ่งประชาชน การพึ่งกันและกันนั้นจำเป็นต้อง

มีขอบเขตศีลธรรมตามความเป็นได้ รู้หน้าที่ของตนว่าควรจะทำอย่างไรที่จะเหมาะสมและควรจะยอมรับในหน้าที่นั้น ๆ มีความเห็นใจซึ่งกันและกัน หนักบ้างเบาบ้างในสิ่งที่จะได้รับก็ควรจะระลึกถึงคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนถึงกรรมว่า **ยํ กมฺมํ กริสฺสามิ** *เราทำกรรมอันใดไว้* **กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา** *ดีหรือชั่ว* **ตสฺส ทายาทา ภวิสฺสามิ** *เราจะเป็นผู้ได้รับผลของกรรมนั้น* พุทธศาสนิกชนผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นผู้ที่มีความเชื่อความเลื่อมใสในพระธรรม ย่อมมีความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี การเชื่อกรรมนั้นจัดว่าเป็นผู้อยู่ในระดับดี และจะได้รับผลคือความสุขความสามัคคีในสังคมเป็นที่ปรารถนาของสังคมทั่วโลก แต่เพราะหมู่ชนทั้งหลายไม่เชื่อกรรมไม่เชื่อผลของกรรมเป็นการฝืนพระธรรมของพระพุทธองค์ เมื่อกิจกรรมสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นต่างคนต่างฝืนธรรมชาติเพื่อให้ได้ตามใจปรารถนา พร้อมทั้งมีทิฏฐิมานะ อาศัยอัตตาธิปไตย มีความโลภ - โกรธ - หลงเป็นใหญ่กระทำแบบต่อต้านความจริงไร้เหตุผลทำให้เกิดความทุกข์และความแตกแยกในสังคมไม่เป็นที่ปรารถนาของสังคมทั่วโลก

ความมีชีวิตของมนุษย์ที่มีค่าที่สุดนั้นคือการสร้างสรรค์คุณธรรมความดีให้แก่ตนและผู้อื่น การที่จะทำเช่นนี้ได้ควรจะทำอย่างไร ควรจะต้องสร้างพลังจิตด้วยการมีสมาธิคือการปฏิบัติทางใจ เพราะว่าใจของคนเรานั้นเป็นตัวผู้บงการ เพราะว่ากิจกรรมทุก ๆ อย่างไปจากใจทั้งสิ้น เราชาวพุทธมีคำสอนเรื่องสมาธิอย่างกว้างขวาง สามารถที่จะหาวิชาความรู้เรื่องสมาธิได้ทุกหนแห่ง เพื่อตัวของเราเองและเพื่อสังคมเราควรจะทำ เพราะการทำสมาธิเป็นความจำเป็นเช่นกับเรารับประทานอาหารเพื่อความเอร็ดอร่อยบำรุงเลี้ยงร่างกายให้มีชีวิตอยู่ได้ เราก็ทำด้วยความเต็มใจตลอดเวลาทั้งเช้ากลางวันเย็น ส่วนอาหารของใจคือสมาธิ ถ้าเราทำด้วยความเต็มใจบำรุงกำลังใจเราจะเกิดความแข็งแกร่งที่สามารถควบคุมจิตใจเราได้เราก็จะได้ชื่อว่าเข้าถึงพระธรรม ทำให้เรามีความเชื่อกรรมและผลของกรรมตามคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเพียงแต่คิดและพูดและรู้เท่านั้นไม่พอเพียง ถ้าเพียงพูดธรรมชั้นสูงชั้นกลางชั้นต่ำ พูดพอพูดได้แต่ไม่สำเร็จผล เพราะใจขาดอาหาร ไม่มีกำลังพอที่จะรับพระธรรม เช่นผู้เรียนเป็น

มหาเปรียญธรรมตั้ง ๘ ประโยคแต่กินเหล้าเมาสุรา เช้าเย็นทั้งนี้เป็นเพราะอะไร เพราะเขาขาดอาหารใจ คือสมาธิหักห้ามใจไม่ได้ พูดง่าย ๆ คือควบคุมใจของตนไม่ได้ เปรียบเหมือนข้าวปลาอาหารดี ๆ เราก็พูดว่ามันดีรสอร่อย พูดเท่าไรก็ไม่อิ่มไม่ได้ประโยชน์อะไรกับข้าวปลาอาหารนั้น ๆ เลย ต่อเมื่อเขารับประทานข้าวปลาอาหารดี ๆ นั้นด้วยของเขาเองก็จะเกิดประโยชน์ในทันที เช่นเดียวกันกับพระธรรมฯ เมื่อเรียนรู้แล้วใช้ปัญญาปฏิบัติตามผลก็จะบังเกิดขึ้นทันที ข้อสำคัญที่พระพุทธองค์สอนให้เชื่อกรรมผลของกรรม ทำให้บุคคลเข้าใจข้อเท็จจริงในพื้นฐานเบื้องต้น เนื่องจากคนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน บางคนเกิดในตระกูลสูงมีเงินทองข้าวของทรัพย์สินสมบัติมาก บางคนเกิดมาในตระกูลยากจนไร้สมบัติตกทุกข์ได้ยาก บางคนเกิดมาพิการหูหนวกตาบอดร่างกายอัปลักษณ์ บางคนเกิดมารูปสวยรวยทรัพย์ ทั้งหมดนี้เกิดมาจากกรรมในอดีตชาติ มีพุทธภาษิตรับรองว่า **กมฺมํ สตฺเต วิภชฺชติ ยทิทํ หินปณีตตฺตายะ** *กรรมนั่นแหละที่จำแนกสัตว์ทั้งหลายให้ไปเกิดในที่ดีและที่ชั่ว* **ยาทิสํ ลภเต พีชํ ตาทิสํ**

ลภเต ผลํ *หว่านพืชเช่นใดก็ได้รับผลเช่นนั้น* หมายความว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว **กมฺมุนา วตฺตี โลโก** *สัตว์ทั้งหลายเป็นไปเพราะกรรม* เมื่อใช้การพินิจพิจารณาให้ถ่องแท้ในการที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้เชื่อกรรมเชื่อผลของกรรมนั้น เป็นความเมตตากรุณาต่อหมู่สัตว์ทั้งมวลจริง ๆ เพราะถ้าเชื่อคำสอนข้อนี้แล้วความเป็นอยู่ของหมู่สัตว์ ๆ หมายถึงทั้งมนุษย์รวมเรียกตามบาลีว่ามนุษย์สัตว์คือหมู่สัตว์ทั้งหลาย ทุก ๆ คนเมื่อมีความเชื่อกรรมแล้ว ก็จะสร้างสรรค์ความดีละความชั่วที่เลวร้าย ทำความดีให้เกิดขึ้นเพราะเชื่อกรรมเชื่อผลของกรรม ก็จะทำให้สังคมโลกนี้เข้าสู่ความเจริญรุ่งเรือง เพราะว่ามีความเข้าใจในฐานะของตนและหน้าที่ของตน ไม่ต้องไปหาเรื่องขัดแย้งวุ่นวาย ดังนั้นถึงเวลาแล้วและสมควรแล้วที่จะได้มาช่วยกันสร้างพลังจิตด้วยสัมมาสมาธิให้เกิดขึ้น แม้การทำสัมมาสมาธิเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่มากนัก แต่ขอให้ทำเถิด ผลจะเกิดเป็นกำลังใจให้มีความเชื่อกรรมตามคำสอนของพระพุทธองค์ ผลดีก็ตามมาเป็นของตนและสังคมทั่วไป

ท่านทราบไหมว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศเผยแพร่พระพุทธศาสนาเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ใคร เพื่อมนุษย์ในโลกทุก ๆ คน ทุก ๆ ชาติทุก ๆ ภาษาทุก ๆ เพศ ทุก ๆ วัย หมายถึงทั่วทุก ๆ คนในโลกนี้ ดังนั้นคำสอนของพระพุทธองค์จึงมีทั้งอย่างต่ำอย่างกลางและอย่างสูงสุด เพื่อทุก ๆ คนจะได้รับประโยชน์ ด้วยเหตุดังกล่าวบรรดาลูกหลานบิดามารดาปู่ย่าตายายเพื่อนฝูงจูงมือกันเข้าวัดอย่างเป็นล่ำเป็นสันทั้งในอดีตจวบถึงปัจจุบันเพื่อศึกษาพระธรรมปฏิบัติจิตบำเพ็ญกุศลผลบุญ ชื่อได้ว่ามีทานศีลภาวนาแก่ตน เป็นสัญลักษณ์ที่น่าชื่นชมสมกับเมืองไทยพุทธศาสนาเจริญนำหน้าในปัจจุบัน แต่ที่น่าจะช่วยกันระมัดระวังคือ คณะมิจฉาทิฏฐิคณะต่าง ๆ ได้ถือโอกาสการเข้าวัดของหมู่ชนและศรัทธาในพระพุทธศาสนาโดยใช้กลยุทธ์แบบแยบยลบิดเบือนคำสอนของพระพุทธองค์เกิดความงมงายต่าง ๆ นานา ซึ่งเป็นอันตรายต่อพระพุทธศาสนา เป็นการบ่อนทำลายศรัทธาของพุทธศาสนิกชนอย่างมาก เพราะการบ่อนทำลายศรัทธาประชาชนนั้นเป็นส่วนสำคัญซึ่งอาจจะทำให้เสื่อมถอยความมั่นคงที่พระพุทธศาสนามั่นคงอยู่ใน

เวลานี้ ณ ประเทศไทย อย่างไรก็ตามท่านที่รับผิดชอบและรักพระพุทธศาสนาหมายถึงจงรักภักดีมีคุณวุฒิพร้อมที่จะช่วยดูแลคำสอนของพระพุทธองค์ ได้ช่วยกันแนะนำพุทธศาสนิกชนให้บังเกิดขึ้นซึ่งสติปัญญาเชื่อแน่ว่าความเข้าใจเหตุผลด้วยสติปัญญาที่ได้รับนำมาเป็นแนวทางแก้ไขไม่งมงาย สมดังพุทธภาษิตว่า **นตฺถิ ปญฺญา สมาอาภา** *แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี* หมายความว่าไม่ว่าจะเป็นแสงสว่างพระอาทิตย์ พระจันทร์ไฟฟ้าตะเกียง ปัญญาสว่างกว่า เพราะว่าปัญญาสามารถ ส่องสว่างทุก ๆ ซอกมุม ปัญญาคือความฉลาดปราดเปรื่องรอบรู้ นำทางชีวิตไปสู่ความรุ่งโรจน์นำประเทศชาติศาสนาไปสู่ความเจริญปราศจากมลทิน ท่านผู้รับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนาทั้งหลายกรุณาช่วยกันนำปัญญาในพระพุทธพจน์เผยแพร่เข้าสู่ใจประชาชน เขาทั้งหลายเมื่อมีปัญญาตามพระพุทธพจน์พุทธศาสนิกชนเหล่านี้แหละจะสามารถช่วยรักษาพระพุทธศาสนาให้ผ่องใส ซึ่งจะเป็นสมบัติอันประเสริฐตกทอดไปสู่อนุชนในกาลข้างหน้า ดุจดังบรรพบุรุษของเราได้สืบต่อพระพุทธศาสนาเป็นสมบัติที่พวกเราได้รับอย่างสมศักดิ์ศรีและเป็นประโยชน์อนันต์อยู่ในปัจจุบัน

เทสนาวสาเน อวสานกาลเป็นที่จบลงแห่งพระธรรมเทศนานี้ อาตมาขออวยพรให้แก่ท่านผู้ฟังทั้งหลาย จงประสบด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ อโรคยะ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ ทุกประการเทอญ.